

RANGAISTUSKÄYTÄNTÖ REKISTERIMERKINTÄRIKOKSISSA

ELINA RUUSKANEN

POLIISIAMMATTIKORKEAKOULUN TIEDOTTEITA 61 / 2007

Poliisiammattikorkeakoulu
2007

Elina Ruuskanen

RANGAISTUSKÄYTÄNTÖ REKISTERIMERKINTÄRIKOKSISSA

ISSN 1455-8289
ISBN 978-951-815-130-5

Tiivistelmä

Selvityksessä tarkastellaan rekisterimerkintärikoksen seuraamuskäytäntöä Helsingin ja Espoon kärjäoikeuksissa vuosina 2003–2006 tuomittujen tapausten perusteella. Työssä on selvitetty mm. seuraavia asioita: rikosten ja tuomittujen henkilöiden määriä aineiston tuomioissa, tekotapoja, sitä, minkä rikosten yhteydessä rekisterimerkintärikos yleensä tehdään sekä sitä, millaisia rangaistuksia rekisterimerkintärikoksista on aineiston jutuissa tuomittu. Lisäksi raporttiin on kerätty tietoa koko maassa poliisin tietoon tulleiden rekisterimerkintärikosten määrästä ja ensimmäisessä oikeusasteessa annetuista tuomioista.

Summary

This is a report on the sentencing practice of the registration offence. The data consists of sentences pronounced in Helsinki and Espoo local courts in 2003–2006. Following questions have been addressed in the report: the number of offences and sentenced persons in court decisions, different techniques of committing registration offence, the combinations of registration offence and other offences and punishments imposed for registration offence. The report also contains information on registration offences recorded by the police in the whole country and sentences pronounced in all local courts in Finland.

SISÄLLYS

SISÄLLYS	4
KUVIOT	5
TAULUKOT	6
1 JOHDANTO	8
2 REKISTERIMERKINTÄRIKOS	8
2.1 REKISTERIMERKINTÄRIKOS RIKOSLAISSA	8
2.2 REKISTERIMERKINTÄRIKOS TILASTOISSA	10
2.3 REKISTERIMERKINTÄRIKOS TUTKIMUKSESSA	13
2.4 YHTENÄISRANGAISTUSPERIAATE	14
3 AINEISTO JA MENETELMÄ	15
4 AINEISTON KESKEISIMPIEN MUUTTUJIEN KUVAAMINEN	16
4.1 RIKOSTEN MÄÄRÄ JUTUSSA	17
4.2 TUOMITTUJEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ	20
4.3 HENKILÖLLE SYYKSI LUETTUJEN RIKOSTEN MÄÄRÄ	25
5 RIKOSYHDISTELMÄT JA TEKOTAVAT	28
5.1 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA YKSI MUU RIKOS	28
5.2 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA KAKSI MUUTA RIKOSTA	31
5.3 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA KOLME MUUTA RIKOSTA	33
5.4 MUUT RIKOSYHDISTELMÄT AINEISTOSSA	34
5.5 TEKOTAVAT	34
6 TUOMIOT	37
6.1 REKISTERIMERKINTÄRIKOS TUOMION PÄÄRIKOKSENA JA AINOANA RIKOKSENA	37
6.2 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA YKSI MUU RIKOS	41
6.3 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA KAKSI MUUTA RIKOSTA	43
6.4 RIKOSTEN MÄÄRÄ JA RANGAISTUS	45
6.5 TEKOTAVAT JA RANGAISTUKSET	47
7 YHTEENVETO	49
KIRJALLISUUS	54
LIITTEET	55

KUVIOT

KUVIO 1. REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄ JUTUSSA (%), (N=73).	18
KUVIO 2. MUIDEN KUIN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄ JUTUSSA (%), (N=59).	19
KUVIO 3. REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄ TALOUSRIKOSJUTUISSA (%), (N=36).	19
KUVIO 4. MUIDEN KUIN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄ TALOUSRIKOSJUTUISSA (%), (N=29).	20
KUVIO 5. TUOMITTUJEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ JUTUSSA (%), (N=126).	21
KUVIO 6. REKISTERIMERKINTÄRIKOKSESTA TUOMITTUJEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ JUTUSSA (%), (N=126).	21
KUVIO 7. TUOMITTUJEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ TALOUSRIKOSJUTUISSA (%), (N=82).	22
KUVIO 8. TUOMITTUJEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ MUISSA KUIN TALOUSRIKOSJUTUISSA (%), (N=44).	23
KUVIO 9. REKISTERIMERKINTÄRIKOKSESTA TUOMITTUJEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ TALOUSRIKOSJUTUISSA (%), (N=82).	24
KUVIO 10. REKISTERIMERKINTÄRIKOKSESTA TUOMITTUJEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ MUISSA KUIN TALOUSRIKOSJUTUISSA (%), (N=44).	24
KUVIO 11. TUOMITULLE SYYKSI LUETTUJEN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄ (%), (N=126).	25
KUVIO 12. TUOMITULLE SYYKSI LUETTUJEN MUIDEN KUIN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄ (%), (N=73).	26
KUVIO 13. TUOMITULLE SYYKSI LUETTUJEN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄ TALOUSRIKOSJUTUISSA (%), (N=82).	27
KUVIO 14. TUOMITULLE SYYKSI LUETTUJEN MUIDEN KUIN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄ TALOUSRIKOSJUTUISSA (%), (N=40).	27

TAULUKOT

TAULUKKO 1. POLIISIN TIEToon TULLEIDEN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄ HELSINGISSÄ, ESPOOSSA JA KOKO MAASSA VUOSINA 1997–2006. LÄHDE: POLSTAT.	10
TAULUKKO 2. POLIISIN TIEToon TULLEIDEN REKISTERIMERKINTÄRIKOKSEN YRITYSTEN MÄÄRÄ HELSINGISSÄ, ESPOOSSA JA KOKO MAASSA VUOSINA 1998–2006. LÄHDE: POLSTAT.	11
TAULUKKO 3. REKISTERIMERKINTÄRIKOKSESTA ENSIMMÄISESSÄ OIKEUSASTEESsA TUOMITUT VUOSINA 1997–2005. LÄHDE: TILASTOKESKUS, OIKEUSTILASTOT.	11
TAULUKKO 4. ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN ANTAMAT TUOMIOT (HENKILÖITTÄIN) REKISTERIMERKINTÄRIKOKSISSA VUOSINA 1997–2005, REKISTERIMERKINTÄRIKOS TUOMION PÄÄRIKOKSENA. LÄHDE: TILASTOKESKUS, OIKEUSTILASTOT.	12
TAULUKKO 5. ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN ANTAMAT TUOMIOT (HENKILÖITTÄIN) REKISTERIMERKINTÄRIKOKSISSA VUOSINA 1997–2004, REKISTERIMERKINTÄRIKOS TUOMION AINOANA RIKOKSENA. LÄHDE: TILASTOKESKUS, OIKEUSTILASTOT.	13
TAULUKKO 6. RIKOSYHDISTELMÄT JA LUKUMÄÄRÄT TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI KAKSI.	28
TAULUKKO 7. RIKOSYHDISTELMÄT JA LUKUMÄÄRÄT MUISSA KUIN TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI KAKSI.	30
TAULUKKO 8. RIKOSYHDISTELMÄT JA LUKUMÄÄRÄT TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI KOLME.	31
TAULUKKO 9. RIKOSYHDISTELMÄT JA LUKUMÄÄRÄT MUISSA KUIN TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI KOLME.	32
TAULUKKO 10. RIKOSYHDISTELMÄT JA LUKUMÄÄRÄT TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI NELJÄ.	33
TAULUKKO 11. RIKOSYHDISTELMÄT JA LUKUMÄÄRÄT MUISSA KUIN TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI NELJÄ.	33
TAULUKKO 12. TUOMIOT REKISTERIMERKINTÄRIKOKSISSA, REKISTERIMERKINTÄRIKOS TUOMION PÄÄRIKOKSENA.	38
TAULUKKO 13. MINIMI- JA MAKSIMIRANGAISTUKSET REKISTERIMERKINTÄRIKOKSEN OLLESSA TUOMION PÄÄRIKOKSENA.	39
TAULUKKO 14. TUOMIOT REKISTERIMERKINTÄRIKOKSEN OLLESSA AINOANA SYYKSI LUETTUNA RIKOKSENA.	40
TAULUKKO 15. MINIMI- JA MAKSIMIRANGAISTUKSET REKISTERIMERKINTÄRIKOKSEN OLLESSA TUOMION AINOANA RIKOKSENA.	40
TAULUKKO 16. RANGAISTUKSET NIISsÄ TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI KAKSI.	41
TAULUKKO 17. RANGAISTUKSET NIISsÄ MUIDEN KUIN TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI KAKSI.	42
TAULUKKO 18. RANGAISTUKSET NIISsÄ TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI KOLME.	43
TAULUKKO 19. RANGAISTUKSET NIISsÄ MUIDEN KUIN TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA, JOISSA SYYKSI LUETTUJA RIKOKSIA OLI KOLME.	44
TAULUKKO 20. RANGAISTUKSET HENKILÖLLE KAIKKIEN SYYKSI LUETTUJEN RIKOSTEN MÄÄRÄN MUKAAN TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA.	45
TAULUKKO 21. RANGAISTUKSET HENKILÖLLE KAIKKIEN SYYKSI LUETTUJEN RIKOSTEN MÄÄRÄN MUKAAN MUIDEN KUIN TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA.	46
TAULUKKO 22. RANGAISTUKSET HENKILÖLLE SYYKSI LUETTUJEN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄN MUKAAN TALOUSRIKOSJUTTujen TUOMIOISSA.	46

TAULUKKO 23. RANGAISTUKSET HENKILÖLLE SYYKSI LUETTUJEN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN MÄÄRÄN MUKAAN MUIDEN KUIN TALOUSRIKOSJUTTUJEN TUOMIOISSA.	47
TAULUKKO 24. RANGAISTUKSET HENKILÖLLE SYYKSI LUETTUJEN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN TEKOTAVAN MUKAAN TALOUSRIKOSJUTTUJEN TUOMIOISSA, REKISTERIMERKINTÄRIKOS TUOMION PÄÄRIKOKSENA.	48
TAULUKKO 25. RANGAISTUKSET HENKILÖLLE SYYKSI LUETTUJEN REKISTERIMERKINTÄRIKOSTEN TEKOTAVAN MUKAAN TALOUSRIKOSJUTTUJEN TUOMIOISSA, REKISTERIMERKINTÄRIKOS TUOMION AINOANA RIKOKSENA.	48
TAULUKKO 26. VANKEUDEN JA SAKKOJEN OSUUKSIA REKISTERIMERKINTÄRIKOKSESTA TUOMITUISSA RANGAISTUKSISSA.	51
TAULUKKO 27. REKISTERIMERKINTÄRIKOKSESTA TUOMITTUJEN VANKEUS- JA SAKKORANGAISTUSTEN KESKIARVOJA.	52

1 JOHDANTO

Tässä selvityksessä tarkastellaan rekisterimerkintärikoksia ja niiden seuraamuskäytäntöä. Selvityksen tarkoituksena on muodostaa yleiskuva poliisin tietoon tulleista rekisterimerkintärikoksista ja luoda katsaus siihen, millaisia tuomioita erityyppisistä rekisterimerkintärikoksista on annettu ensimmäisessä oikeusasteessa viime vuosien aikana.

Aineistona selvityksessä on Helsingin ja Espoon käräjäoikeuksissa tuomitut tapaukset vuosilta 2003–2005. Helsingin osalta aineistossa on mukana tuomioita myös vuodelta 2006. Selvityksen tavoitteena ei ole tuottaa täydellistä, koko ilmiön kattavaa tietoa. Tuloksia voidaan kuitenkin pitää jossain määrin yleistettävänä, koska suuri osa poliisin tietoon tulleista rekisterimerkintärikoksista tehdään Helsingissä.

Raportti rakentuu siten, että ensin esitellään rekisterimerkintärikos lainsäädännössä ja tilastoissa. Lisäksi selvitetään lyhyesti, mitä yhtenäisrangaistuksella tarkoitetaan. Tämän jälkeen esitellään aineisto ja sen analysoimiseen käytetty menetelmä. Luvussa 4 kuvataan aineiston keskeisimmät muuttujat ja luvussa 5 aineistossa esiintyviä erilaisia rikosyhdistelmiä ja rekisterimerkintärikoksen tekotapoja. Luvussa 6 käsitellään aineiston tuomioita. Viimeisessä luvussa kootaan yhteen selvityksen tärkeimmät tulokset.

Selvityksen on tilannut sisäasiainministeriön poliisiosasto ja se on laadittu joulukuun 2006 ja helmikuun 2007 välisenä aikana.

2 REKISTERIMERKINTÄRIKOS

2.1 REKISTERIMERKINTÄRIKOS RIKOSLAISSA

Rikoslain luvussa 16 säädetään rikoksista viranomaisia vastaan, ja luvun säännösten tarkoituksena onkin viranomaistoiminnan turvaaminen. Rikoslain luvun 16 rikossäännökset voidaan jakaa viiteen ryhmään, joista yksi muodostuu viranomaisille annettavien tietojen totuudenmukaisuutta turvaavista säännöksistä. Näihin säännöksiin kuuluvat väärän henkilötiedon antaminen, sakkovilppi, rekisterimerkintärikos ja väärän todistuksen antaminen viranomaiselle. (Majanen 2002, 643.) Rekisterimerkintärikoksesta säädetään luvun seitsemännessä pykälässä seuraavasti:

Joka

1. aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen pitämään yleiseen rekisteriin antaa rekisteriä pitävälle viranomaiselle väärän tiedon tai
2. hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä taikka toista vahingoittaakseen käyttää hyväkseen 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla aiheutettua virhettä,

on tuomittava rekisterimerkintärikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.¹

Yritys on rangaistava.

Säännöksen tarkoituksena on suojata viranomaisten pitämien yleisten rekistereiden luotettavuutta ja niiden sisältämien tietojen totuudenmukaisuutta. Monet säännöksessä tarkoitettut rekisterit ovat myös viralliselta nimeltään rekistereitä, kuten väestö-, kauppa-, moottoriajoneuvo-, ajokortti-, yhdistys-, säätiö-, lainhuuto-, kiinnitys-, maa-, patentti- ja rikosrekisteri. Yleisiä rekistereitä ovat kuitenkin myös muut vastaavat luettelot, kuten esimerkiksi tonttikirja. Yleisen rekisterin sisältämillä tiedoilla täytyy kuitenkin olla ainakin jonkinlaista merkitystä todisteena oikeuselämässä. Esimerkiksi omistussuhteisiin liittyviä tietoja saa kaupparekisteristä, moottoriajoneuvorekisteristä ja lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä. (HE 6/1997.)

Säännöksessä tarkoitettu rekisteri on yleinen siten kuin yleisten asiakirjojen julkisuudesta annetussa laissa on säädetty. Rekisteri ei kuitenkaan ole välttämättä julkinen sillä tavoin, että yleisöllä on oikeus saada rekisteristä tietoja. Esimerkiksi oikeusministeriön pitämä rikosrekisteri on säännöksen tarkoittama yleinen rekisteri, josta tiedonsaantia on oikeusturvavasyistä kuitenkin voimakkaasti rajoitettu. Rekisterit, jotka on tarkoitettu yksinomaan viranomaisten sisäiseen käyttöön, eivät voi olla rekisterimerkintärikoksen kohteena. (HE 6/1997.)

Rekisterimerkintärikokseen syyllistyy se, joka aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen pitämään yleiseen rekisteriin antaa rekisteriä pitävälle viranomaiselle väärän tiedon. Tieto voidaan antaa suullisesti tai kirjallisesti ja se voidaan antaa myös toisen henkilön välityksellä. Rekisterimerkintärikos täyttyy, kun väärä tieto on annettu viranomaiselle siinä tarkoituksessa, että sen perusteella tehtäisiin virheellinen merkintä rekisteriin. Tunnusmerkistön täytyminen ei edellytä, että virheellinen merkintä tosiasiallisesti tehdään rekisteriin. Rekisterimerkintärikoksesta tuomitaan siinäkin tapauksessa, että virkamies havaitsee saamansa tiedon vääräksi ja jättää sen vuoksi merkinnän tekemättä tai tekee suorittamiensa tarkistusten jälkeen oikean merkinnän. (HE 6/1997.)

Rekisterimerkintärikoksen toisena tekemuotona on se, että joku käyttää edellä tarkoitettulla menettelyllä aiheutettua virhettä hyväkseen. Virhettä käytetään useimmiten hyväksi siten, että tekijä pyytää rekisteristä virheellisen merkinnän sisältävän otteen, jota hän käyttää jossakin asiassa todisteena. Virheen hyväksikäyttäjä voi olla myös muu henkilö kuin sen aiheuttaja, jos tämä tietää merkinnän rikollisella tavalla aikaansaaduksi. Väärän tiedon hyväksikäytön rangaistavuus edellyttää aina, että tekijällä on tarkoitus joko hankkia itsel-

---

¹ Vuoden 1988 rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen yhteydessä intellektuaalista väärennystä koskeva säännös siirrettiin väärennysrikoksista rikoksiin viranomaisia vastaan, ja se nimettiin rekisterimerkintärikokseksi. Samassa yhteydessä rikoksen rangaistusasteikkoa lievennettiin ja selkiytettiin. Intellektuaalisesta väärennyksestä rangaistus oli vankeutta enintään neljä vuotta tai erittäin lieventävien asianhaarojen vallitessa enintään kaksi vuotta tai sakkoja. Lisäksi säännös sisälsi sekä ankaramman että lievemman rangaistusasteikon sellaisten tapausten varalta, joissa henkilö oli tai ei ollut käyttänyt väärää merkintää hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa. Lain esitöissä (HE 66/1988) rangaistukseksi rekisterimerkintärikoksesta ehdotettiin sakkoa tai enintään kolmea vuotta vankeutta. Lisäksi todettiin, että käytännössä rekisterimerkintärikos liittyisi usein johonkin muuhun rikokseen, jolloin sovellettaisiin rikosten yhtymisestä annettuja sääntöjä.

leen tai toiselle hyötyä tai vahingoittaa toista. Väärän tiedon antamisen rangaistavuus ei sen sijaan edellytä tällaista tarkoitusta. (HE 6/1997.)

Mikäli väärän merkinnän aiheuttajalla on ollut tarkoitus myös käyttää merkintää hyväkseen ja hänen tekonsa toteuttaa sekä ensimmäisen että toisen kohdan tunnusmerkistön, on rikosta kuitenkin kokonaisuudessaan pidettävä vain yhtenä rekisterimerkintärikoksena. Tekoja voidaan pitää kahtena eri rikoksena, jos rikoksenteijä vasta merkinnän aiheuttamisen jälkeen tekee päätöksen merkinnän hyväksikäyttämistä. (HE 6/1997.)

Rekisterimerkintärikoksen yritys on ollut rangaistava vuodesta 1998 lähtien. Syynä yrityksen säätämiseksi rangaistavaksi oli oikeuskäytännössä havaittu aukkotilanne (KKO 1993:11). Vastaja oli rekisteröintiä varten antanut väärennetyn auton rekisteriotteen ilmoitusosan postiin toimitettavaksi autorekisterikeskukseen. Teon kuitenkin paljastuttua väärää tietoa ei lähetetty eteenpäin. Vastajaa ei tuomittu rekisterimerkintärikoksesta, vaikka hän oli tehnyt rikoksen toteuttamiseksi kaiken olennaisen. (HE 6/1997.)

Rekisterimerkintärikoksen rangaistuksena on sakkoa tai vankeutta enintään kolme vuotta. Käytännössä rekisterimerkintärikos liittyy usein johonkin muuhun rikokseen, jolloin sovelletaan rikosten yhtymistä koskevia säännöksiä (ks. luku 2.4). Rekisterimerkintärikoksen vanhentumisaika on 10 vuotta.

2.2 REKISTERIMERKINTÄRIKOS TILASTOISSA

Tätä selvitystä varten on haettu tietoja rekisterimerkintärikosten määrästä ja rangaistuksista poliisin tulostietojärjestelmästä (Polstat) ja Tilastokeskuksen tilastoista. Molempien tilastolähteiden perusteella voidaan sanoa, että poliisin tietoon tulleiden rekisterimerkintärikosten määrässä on tapahtunut muutoksia 1990-luvun loppupuolelta 2000-luvun alun vuosiin. Rekisterimerkintärikoksista suurin osa on tapahtunut Länsi- ja Etelä-Suomessa sekä Helsingissä. Tämä selittyy oletettavasti mm. sillä, että Helsingin ja Turun seudulla on paljon yrityksiä, jolloin myös niihin liittyviä rikoksia, kuten rekisterimerkintärikoksia tehdään paljon muuhun maahan verrattuna.

TAULUKKO 1. Poliisin tietoon tulleiden rekisterimerkintärikosten määrä Helsingissä, Espoossa ja koko maassa vuosina 1997–2006. Lähde: Polstat.

	Helsinki	Espoo	Koko maa
1997	245	10	575
1998	139	8	600
1999	114	6	424
2000	98	6	260
2001	76	11	327
2002	107	23	347
2003	124	23	347
2004	153	13	446
2005	260	12	516
2006	143	12	414
Yhteensä	1459	124	4256

Taulukosta 1 nähdään, että koko maan tasolla rekisterimerkintärikoksia tuli vuosina 1997–2006 poliisin tietoon eniten vuonna 1998, 600 kappaletta. Tämän jälkeen määrät kääntyivät laskuun ollen alimmillaan vuonna 2000 (260 rekisterimerkintärikosta). Vuoden 2000 jälkeen määrät nousivat vuotta 2003 lukuun ottamatta vuoteen 2005 saakka. Vuonna 2006 rekisterimerkintärikoksia tuli poliisin tietoon koko maassa noin sata vähemmän kuin vuotta aiemmin. Helsingissä ja Espoossa poliisin tietoon tulleiden rekisterimerkintärikosten mää-

rien muutokset ovat olleet samantyyppisiä kuin koko maassa. Helsingin lukujen osalta merkillepantavaa on, että joinakin vuosina lähes puolet koko maassa poliisin tietoon tulleista rekisterimerkintärikoksista tapahtui Helsingissä.

Rekisterimerkintärikoksen yritys säädettiin rangaistavaksi vuonna 1998. Poliisin tietoon tulleiden rekisterimerkintärikoksen yritysten määrät ovat jääneet vähäisiksi, kuten taulukosta 2 ilmenee.

TAULUKKO 2. Poliisin tietoon tulleiden rekisterimerkintärikoksen yritysten määrä Helsingissä, Espoossa ja koko maassa vuosina 1998–2006. Lähde: Polstat.

	Helsinki	Espoo	Koko maa
1998	0	0	5
1999	5	0	8
2000	3	0	6
2001	13	0	19
2002	2	0	6
2003	9	0	13
2004	0	0	9
2005	1	0	4
2006	0	0	0
Yhteensä	33	0	70

Vaikka poliisin tietoon tulleiden rekisterimerkintärikosten määrä on vähentynyt, on rekisterimerkintärikoksista tuomittujen määrä noussut 1990-luvun loppupuolelta 2000-luvun alun vuosiin, kuten taulukosta 3 nähdään. Tuomion päärikoksena² rekisterimerkintärikos on viime vuosina ollut vajaassa kahdessa sadassa tuomioissa, ja kaiken kaikkiaan rekisterimerkintärikoksesta on tuomittu tarkasteluajankohtana kahdesta ja puolesta sadasta neljään sataan henkilöä vuodessa. Taulukosta 3 nähdään myös, että kaikista tuomioista noin puolessa rekisterimerkintärikos on ollut tuomion päärikoksena. Lopuissa tuomioissa henkilölle syyksi luettu päärikos on ollut jokin muu, rekisterimerkintärikosta törkeämpi rikos.

TAULUKKO 3. Rekisterimerkintärikoksesta ensimmäisessä oikeusasteessa tuomitut vuosina 1997–2005. Lähde: Tilastokeskus, oikeustilastot.

	Päärikoksen mukaan	Kaikissa tuomioissa
1997	128	247
1998	106	201
1999	117	212
2000	111	190
2001	121	203
2002	136	264
2003	181	399
2004	177	300
2005	181	376
Yhteensä	1258	2392

² Tuomion päärikos liittyy tilastossa sovellettavaan esitystapaan. Sen mukaan kutakin syytettyä, tuomittua tai rangaistusmääräyksellä sakotettua kuvataan useimmiten ratkaisun ankarimman rangaistuslajin törkeimmällä rikoksella. Tilastointitapaan liittyy kuitenkin ongelmia, koska kyseinen tilasto kertoo vain sen, mikä on ollut nimikerikoksena ankarimmin rangaistava rikos, mutta ei esimerkiksi sitä, mitä muut rikokset ovat tai mikä niiden osuus on yhtenäisrangaistuksessa. (Ks. Nuutila 2003; Lappi-Seppälä 2004, 304–305.)

Taulukkoon 4 on kerätty tietoja rekisterimerkintärikoksesta annetuista tuomioista vuosilta 1997–2005 rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion päärikoksena. Taulukosta nähdään, että sekä vankeuteen että sakkoihin tuomittujen määrä on noussut vuodesta 2000 vuoteen 2005. Keskimääräisissä rangaistuksissa muutokset eivät ole olleet kovinkaan suuria. Ehdottomien vankeusrangaistusten keskimääräinen kesto kuukausina on ollut melkein kaikkina tarkasteluvuosina pidempi kuin ehdollisissa vankeusrangaistuksissa. Ehdottomien vankeustuomioiden keskimääräiset pituudet ovat vaihdelleet vajaasta neljästä vajaaseen kymmeneen kuukauteen, ja ehdolliset vankeustuomiot kolmesta ja puolesta viiteen ja puoleen kuukauteen. Päiväsakkojen keskimäärä on pysynyt vuodesta 2000 eteenpäin melko lailla samana, noin neljässäkymmenessä päiväsakossa.

TAULUKKO 4. Ensimmäisen oikeusasteen antamat tuomiot (henkilöittäin) rekisterimerkintärikoksissa vuosina 1997–2005, rekisterimerkintärikos tuomion päärikoksena³. Lähde: Tilastokeskus, oikeustilastot.

	Vankeuteen tuomitut yhteensä		Määräaikaiseen ehdottomaan vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun tuomitut		Ehdolliseen vankeuteen tuomitut		Sakkoon tuomitut yhteensä	
	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä
1997	42	6,1	7	9,7	35	5,4	79	42
1998	39	4	9	5	30	3,7	61	50
1999	39	4,7	21	5,7	18	3,6	72	44
2000	37	5,1	12	4,9	25	5,3	68	39
2001	49	4,9	13	7	36	4,1	64	39
2002	54	3,6	18	3,9	36	3,5	78	38
2003	89	4,3	35	3,8	54	4,6	89	42
2004	81	4,2	33	5	48	3,7	89	39
2005	81	4,8	31	5,6	50	4,3	96	38
Yht.	511		179		332		696	
Ka		4,6		5,6		4,2		41

Taulukossa 5 on tietoa tuomioista, joissa rekisterimerkintärikos oli tuomion ainoana rikoksena vuosina 1997–2004. Taulukoiden 4 ja 5 lukumäärä-sarakkeita vertaamalla nähdään sama asia, joka ilmeni jo taulukosta 3: rekisterimerkintärikokseen syyllistytään usein muiden rikosten yhteydessä. Sakko oli yleisin rangaistus sekä silloin, kun rekisterimerkintärikos oli tuomion päärikoksena että sen ollessa tuomion ainoana rikoksena. Taulukossa 5 ero sakkoihin ja vankeuteen tuomittujen määrien välillä on kuitenkin huomattavasti suurempi kuin taulukossa 4. Etenkin ehdottomaan vankeuteen tuomittiin pelkästä rekisterimerkintärikoksesta vuosina 1997–2004 vain harvoin. Ehdottoman vankeuden keskipituuudet kuukausina olivat hieman pidempiä rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion päärikoksena kuin sen ollessa tuomion ainoana rikoksena. Ehdollisen vankeuden pituuden ja päiväsakkojen määrän kohdalla ero ei ollut yhtä selvä.

³ Taulukon 4 vankeuteen tuomittujen ja sakkoon tuomittujen yhteen lasketut määrät eivät vastaa täysin taulukon 3 lukuja, koska taulukon 4 luvuista on poistettu ne tapaukset, joissa aiempi rangaistus on katsottu riittäväksi seuraamukseksi (RL 7:6–7) tai jossa syytetty on jätetty tuomitsematta.

TAULUKKO 5. Ensimmäisen oikeusasteen antamat tuomiot (henkilöittäin) rekisterimerkintärikoksissa vuosina 1997–2004, rekisterimerkintärikos tuomion ainoana rikoksena. Lähde: Tilastokeskus, oikeustilastot.

	Vankeuteen tuomitut yhteensä		Määräaikaiseen ehdottomaan vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun tuomitut		Ehdolliseen vankeuteen tuomitut		Sakkoon tuomitut yhteensä	
	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä
1997	-	-	-	-	-	-	25	32
1998	6	3,8	1	3	5	4	27	43
1999	4	3	3	3,5	1	1,5	39	34
2000	1	3	-	-	1	3	27	29
2001	4	3,4	-	-	4	3,4	35	40
2002	11	1,4	4	1,5	7	1,4	43	34
2003	17	2,5	2	0,8	15	2,7	43	31
2004	8	3,7	2	7	6	2,6	54	35
Yht.	51		12		39		293	
Ka		2,4		3,2		2,7		35

2.3 REKISTERIMERKINTÄRIKOS TUTKIMUKSESSA

Rekisterimerkintärikosta koskevaa oikeus- tai yhteiskuntatieteellistä tutkimusta on tehty vain vähän. Myöskään rikosoikeudellisessa kirjallisuudessa rekisterimerkintärikosta ei ole käsitelty juurikaan (Siltamäki 2001). Helsingin yliopiston kirjastojen hakujärjestelmä antaa hakusanalla ”rekisterimerkintä” vain kaksi tulosta, joista toinen on vuodelta 1927. Toinen on Siltamäen (2001) oikeustieteen kandidaatin tutkielma, jossa hän selvittää rekisterimerkintärikoksen sisältöä. Tämän lisäksi rekisterimerkintärikosta sivutaan ja käsitellään mahdollisena rikosnimikkeenä Ohtosen (2005) tutkielmassa *Asumisen tukien väärinkäyttö rikosvastuun toteutumisen näkökulmasta* sekä Kangasniemen (2002) lumeavioliittoja koskevassa tutkielmassa.

Siltamäki (2001) määrittelee tutkielmassaan lakitekstissä esiintyvät käsitteet *oikeudellinen virhe*, *viranomaisen ja yleinen rekisteri*. Hänen mukaansa yksi vaikeimpia kysymyksiä rekisterimerkintä-rikoksen säännöksen tulkinnassa on selvittää, mitkä rekisterit voivat olla rikoksen teko-objekteina. Siltamäki (mt.) tarkastelee viranomaisten pitämien rekistereiden julkisuutta koskevaa lainsäädäntöä ja toteaa, että rekisterimerkintärikosta säädettyä rekistereiden julkisuus määräytyi yleisten asiakirjojen julkisuudesta annetun lain mukaan. Laki ei kuitenkaan koskenut kaikkia asiakirjoja, kuten rikosrekisteriä. Tämän vuoksi lain esitöissä on mainittu, ettei rekisterin tarvitse olla julkinen siinä mielessä, että yleisöllä on oikeus saada rekisteristä tietoja. Nykyisin viranomaisten asiakirjojen ja rekistereiden julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Siltamäki on sitä mieltä, että rekisterimerkintärikoksen sanamuoto tulisi muuttaa vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä siten, että yleinen rekisteri muutettaisiin muotoon *julkinen rekisteri*. Ne rekisterit, jotka katsottaisiin kuuluvan säännöksen piiriin siitä huolimatta, että ne eivät ole julkisia rekistereitä, tulisi Siltamäen mukaan säätää poikkeukseksi rekisterimerkintärikoksen tarkoittamasta yleisestä rekisteristä.

Siltamäki (2001) tarkastelee myös rekisterimerkintärikoksen suhdetta muihin rikoksiin, ja on sitä mieltä, että rekisterimerkintärikoksen tunnusmerkistö voitaisiin sijoittaa väärennyksiksi koskevaan RL 33 lukuun. Siltamäki näkee, että säännös muistuttaa enemmän väärennyksestä kuin viranomaisen erehdyttämistä, jollaiseksi se nykyainsäädännön mukaan tulkitaan.

2.4 YHTENÄISRANGAISTUSPERIAATE

Suomessa otettiin vuonna 1992 käyttöön ns. yhtenäisrangaistusperiaate. Sen mukaan kaikista samalla kertaa tuomittavina olevista rikoksista määrätään yksi yhteinen rangaistus. Ennen vuoden 1992 konkurrenssijärjestelmän⁴ uudistusta käytössä olleessa järjestelmässä tehtiin ero yhdellä teolla ja eri teoilla toteutettujen rikosten välille. Yhdellä teolla toteutetuista rikoksista kokonaisseuraamus määrättiin vain ”yhdestä” teosta, mutta rikosten useammuus korotti rangaistusta. Tapauksissa, joissa tekijä oli tehnyt useita tekoja ja useita rikoksia kustakin määrättiin oma rangaistus. Järjestelmään liittyi teknisiä ja tulkinnallisia ongelmia, ja tämän vuoksi konkurrenssijärjestelmä uudistettiin. (Lappi-Seppälä 2002, 407–408.)

Yhtenäisrangaistusjärjestelmään siirtymisen jälkeen konkurrenssitilanteiden pääongelmaksi muodostui rangaistuksen mittaaminen. Rangaistuksen mittaamisperusteiden yleissäännös löytyy rikoslain 6:4:stä:

Rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen.

Tämän yleissäännöksen lisäksi rikoslain 7:5:stä löytyy säännös yhteisen rangaistuksen mittaamisesta:

Yhteisen vankeusrangaistuksen ja sakkorangaistuksen mittaamisessa noudatetaan soveltuvien osin 6 luvun säännöksiä.

Yhteistä rangaistusta mitattaessa lähtökohdaksi on otettava siitä rikoksesta tuomittava rangaistus, josta tuomioistuimen harkinnan mukaan olisi tuleva ankarin rangaistus, sekä mitattava rikoksista yhteinen rangaistus siten, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa myös rikosten lukumäärään, vakavuuteen ja keskinäiseen yhteyteen. Jos jokin 6 luvussa tarkoitettu rangaistuksen koventamistai lieventämisperuste taikka luvussa mainittu muu seikka koskee vain jotakin tai joitakin samalla kertaa tuomittavista rikoksista, se on kohtuullisessa määrin otettava huomioon yhteistä rangaistusta mitattaessa.

Yhteinen rangaistus voidaan määrätä vain vankeudella tai sakolla suoritettavista rikoksista. Yhteinen vankeusrangaistus on tuomittava silloin, kun joku olisi tuomittava kahdesta tai useammasta rikoksesta vankeusrangaistukseen, tai kun jostakin rikoksesta olisi tuomittava määräaikaikainen vankeusrangaistus ja jostakin muusta rikoksesta sakkorangaistus. Yhteinen sakkorangaistus on puolestaan tuomittava silloin, kun syytetty olisi tuomittava samalla

⁴ Konkurrenssilla viitataan tilanteeseen, jossa tekijä on tehnyt useampia rikoksia tai jossa hänen tekoonsa soveltuu useamman kuin yhden rikoksen tunnusmerkistö. Kysymys on siitä, kuinka monesta rikoksesta tekijä tuomitaan ja siitä, miten hänelle tuomittava rangaistus määrätään. (Lappi-Seppälä 2002, 407.)

kertaa kahdesta tai useammasta rikoksesta sakkorangaistukseen. Yhteinen sakkorangaistus saa olla enintään 240 päiväsakkoa. Yhteinen rangaistus voidaan määrätä vain samalla kertaa tuomittavaksi tulevista rikoksista. (Lappi-Seppälä 2002, 414–415.)

Yhteisellä vankeusrangaistuksella on oma enimmäisrangaistuksensa, josta säädetään rikoslain 7:2:ssa. Sen mukaan yhteistä rangaistusta määrättäessä eri rikoksista seuraavan ankarimman enimmäisrangaistuksen saa ylittää, mutta rangaistus ei saa olla eri rikosten enimmäisrangaistusten yhteisaikaa pitempi. Ankarinta enimmäisrangaistusta ei myöskään saa ylittää enempää kuin

1. yhdellä vuodella, jos ankarin enimmäisrangaistus on vankeutta vähemmän kuin yksi vuosi kuusi kuukautta;
2. kahdella vuodella, jos ankarin enimmäisrangaistus on vankeutta vähintään yksi vuosi kuusi kuukautta mutta vähemmän kuin neljä vuotta; eikä
3. kolmella vuodella, jos ankarin enimmäisrangaistus on vankeutta määräajaksi vähintään neljä vuotta.

Rangaistus ei saa olla lyhyempi kuin eri rikoksista seuraava ankarin vähimmäisrangaistus. Ankarimmalla enimmäis- ja vähimmäisrangaistuksella tarkoitetaan sitä rangaistusta, joka rikoksesta saadaan tapaukseen sovellettavien säännösten mukaan tuomita enimmäis- tai vähimmäisrangaistukseksi. Jos yhdestä tai useammasta rikoksesta voi seurata vain sakkoa, sakkojen katsotaan eri rikosten enimmäisrangaistusten yhteisaikaa laskettaessa vastaavan yhteensä yhtä kuukautta vankeutta.

3 AINEISTO JA MENETELMÄ

Selvityksen aineistona on käytetty Helsingin ja Espoon kärjäoikeuksissa tuomittuja tapauksia vuosilta 2003–2005. Helsingin osalta aineistossa on mukana tuomioita myös vuodelta 2006. Aineiston keruu aloitettiin ottamalla yhteyttä Helsingin ja Espoon kärjäoikeuksien arkistoihin. Diaarinumerolistojen ajoista vastaava henkilö teki haun vuosina 2003–2006 tuomituista tapauksista, joissa oli mukana rekisterimerkintärikos. Kyseisen listan perusteella kärjäoikeuksien arkistonhoitajat etsivät tuomiot. Espoossa tuomiot kopioitiin valmiiksi, Helsingissä ne piti käydä itse kopioimassa. Tuomioita oli yhteensä 85 kappaletta, joista Espoossa tuomittuja oli 11 ja Helsingissä tuomittuja 74 kappaletta.

Aineistoon tutustuminen aloitettiin lukemalla tuomioita läpi ja alleviivaamalla niistä olennaisia rekisterimerkintärikoksia koskevia asioita. Lisäksi tuomittujen henkilötiedot yliiviivattiin tussilla. Aineiston lukemisen jälkeen alettiin suunnitella muuttujalista. Aineisto koodattiin siten, että yksikkönä on tuomittu henkilö, koska tuomiot annetaan henkilöittäin eikä jutuittain. Näin ollen aineistoon koodattiin mukaan ainoastaan ne tuomiot, joissa vähintään yksi syytetty henkilö oli todettu syylliseksi rekisterimerkintärikokseen. Sellaiset tuomiot, joissa syytteet oli hylätty tai syyttäjä oli luopunut syytteistä, jätettiin siis lopullisen aineiston ulkopuolelle. Tällaisia tuomioita oli 12 kappaletta. Näin ollen aineistoon jäi 73 tuomiota, joista yhdeksän oli tuomittu Espoossa ja 64 Helsingin kärjäoikeudessa. Tuomittuja henkilöitä oli yhteensä 126.

Tuomioista valittiin koodattavaksi tietoja mm. syyksi luettujen rikosten rikosnimikkeistä, avunannosta ja yrityksestä, osatekojen määrästä, rekisteristä, johon väärä tieto oli annettu, rangaistuksen laadusta ja määrästä, liiketoimintakiellosta, rikostyyppistä sekä tuomittujen henkilöiden ja syyksi luettujen rikosten määrästä (ks. tarkemmin Liite 1, muuttujalista). Henkilölle syyksi luetut rikokset koodattiin tärkeysjärjestyksessä siten, että syyksi luettu rikos 1 oli aina se rikos, josta voidaan tuomita ankarin maksimi- tai minimirangaistus, syyksi luettu rikos 2 se, josta tuomio on toiseksi ankarin jne. Mikäli maksimi- tai minimiran-

gaistus kahdesta tai useammasta henkilölle syyksi luetusta rikoksesta oli sama, laitettiin rikokset törkeysjärjestykseen Tilastokeskuksen käyttämien rikosten tilastoinnin ensisijaisuussääntöjen mukaisesti. Tuomituista henkilöistä mukaan koodattiin ainoastaan ne henkilöt, jotka oli tuomittu rekisterimerkintärikoksesta. Useissa tuomioissa oli mukana myös henkilöitä, jotka oli tuomittu muista kuin rekisterimerkintärikoksista, eikä näitä tuomittuja siis koodattu mukaan aineistoon.

Tuomiot koodattiin myös sen mukaan, voitiinko ne luokitella talousrikosjutuiksi⁵ vai ei. Luokittelu perustui pääasiassa syyttäjän rangaistusvaatimuksesta ilmi käyneisiin tietoihin sekä siihen rekisteriin, johon väärä tieto oli annettu (talousrikosjutuissa useimmiten kaupparekisteri). Erottelu talousrikosjuttujen ja muiden välillä oli lähes kaikissa tuomioissa selvä.

Aineiston koodaamisessa ja analysoinnissa käytettiin SPSS-tilasto-ohjelmaa. Aineiston analyysi perustuu pääasiassa keskeisimpien muuttujien suorien jakaumien, keskilukujen ja ristiintaulukointien tarkasteluun. Yleisimpien rikosnimikeyhdistelmien tarkastelussa apuna käytettiin Tixel-ohjelmaa, jonka avulla voitiin luoda muuttujia, joista käy ilmi esimerkiksi yleisimmät kolmen törkeimmän rikosnimikkeen yhdistelmät aineistossa.

Selvityksen tulokset raportoidaan taulukoita ja kuvioita apuna käyttäen siten, että ensin käydään läpi aineiston keskeiset taustamuuttujat sekä muuttujat koskien rikosten, tuomittujen henkilöiden ja henkilölle syyksi luetujen rikosten määrää. Tämän jälkeen raportoidaan, millaisia rekisterimerkintärikoksen ja muiden rikosten yhdistelmiä ja tekotapoja aineistossa esiintyy. Lopuksi esitellään tulokset aineistossa esiintyvistä tuomioista ja rangaistuksista.

Lukujen 4–6 tuloksia ja lukuja tulkittaessa tulee muistaa, että selvityksen aineisto on melko pieni, minkä vuoksi taulukoissa esitetyt luvut ja keskiarvot saattavat koskea ainoastaan yksittäisiä tapauksia. Tämän vuoksi joidenkin taulukoiden ja lukujen tarjoama tieto on ainoastaan suuntaa-antavaa, eikä niistä voida tehdä johtopäätöksiä tai yleistyksiä.

4 AINEISTON KESKEISIMPIEN MUUTTUJIEN KUVAAMINEN

Aineistoa kuvattaessa ja analysoitaessa on oleellista käyttää oikeita termejä. Kuten edellä on todettu, muodostuu aineisto tuomioista. Jokaiseen tuomioon sisältyy niin monta tuomiolauselmää kuin tuomiossa on tuomittuja henkilöitä. Kullekin tuomitulle kirjoitetaan siis oma tuomiolauselmansa, josta rangaistus ilmenee. Tämän vuoksi aineistossa perustarkastelu-yksikkönä toimii tuomittu henkilö, ja esimerkiksi rangaistuksia tarkastellaan tässä raportissa henkilöittäin. Yhdessä tuomiossa on kuitenkin voitu tuomita useita henkilöitä, ja havaintomatriisiin on kerätty myös tuomiota kokonaisuudessaan koskevia tietoja. Tuomiokoko-

⁵ Talousrikoksella tarkoitetaan yrityksen, julkishallinnon tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tai niitä hyväksi käyttäen tapahtuvaa, huomattavaan välittömään tai välilliseen taloudelliseen hyötyyn tähtäävää rangaistavaa tekoa tai laiminlyöntiä.

Yrityksen tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tapahtuneet verorikokset (RL 29 luku), kirjanpitorikokset (RL 30 luku), velallisen rikokset (RL 39 luku), arvopaperimarkkinarikokset (RL 51 luku) ja osakeyhtiörikokset (OYL 16 luku) ovat kuitenkin aina talousrikoksia.

Yrityksen tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tai niitä hyväksi käyttäen tehdyllä teolla tai laiminlyönnillä tarkoitetaan, joko tosiasiallista tai tällaiseksi naamioitua yritystoimintaa, mutta ei kuitenkaan sellaista toimintaa, jossa teossa ainoastaan käytetään yrityksen tai yhteisön nimeä ellei toiminta tähtää huomattavaan välittömään tai välilliseen hyötyyn.

Talousrikoksella tarkoitetaan myös muunlaista yritystoimintaan verrattavaa huomattavaan taloudelliseen hyötyyn tähtäävää suunnitelmallista, rangaistavaa tekoa tai laiminlyöntiä.

Mikäli edellä kuvattu toiminta koostuu useista osateoista, talousrikos muodostuu tekojen kokonaisuudesta, ei yksittäisistä osateoista.

naisuudesta käytetään tässä raportissa nimeä juttu. Raportissa tarkastellaan esimerkiksi jutussa tuomittujen henkilöiden määriä. Myös jutussa syyksi luettujen rikosten määrästä on koodattu tietoja aineistoon.

Aineistossa on 126 tuomittua henkilöä ja 73 tuomiota. Tuomituista henkilöistä 90 prosenttia oli tuomittu Helsingin käräjäoikeudessa ja loput Espoossa. Reilu 80 prosenttia tuomituista oli miehiä, noin 13 prosenttia naisia ja loppuissa tapauksissa sukupuolta ei pystytty määrittelemään ulkomaalaisen nimen vuoksi.

Tuomituista 65 prosenttia oli tuomittu talousrikoksista ja loput muista kuin talousrikoksista. Luvut noudattelevat tietoa siitä, mihin rekisteriin tuomitut olivat aiheuttaneet oikeudellisesti merkittävän virheen: 64 prosenttia tuomituista oli antanut väärän tiedon kaupparekisteriin. Kaikki kaupparekisteriin annetut oikeudellisesti merkittävät virheet liittyivät talousrikoksiin. Toiseksi yleisin rekisteri, johon virhe oli aiheutettu koko aineistossa, oli ajoneuvorekisteri (12 % tuomituista) ja kolmanneksi yleisin väestörekisteri (11 % tuomituista). Ulkomaalaisrekisteriin väärää tietoa oli antanut viisi prosenttia tuomituista. Loput annetuista vääristä tiedoista jakautuivat tasaisesti viisumi-, ajokortti-, yhdistys- ja poliisin rekistereiden kesken. Yhtä ajoneuvorekisteriin annettua tietoa lukuun ottamatta kaikki muihin kuin kaupparekisteriin annetut väärät tiedot liittyivät muihin kuin talousrikoksiin.

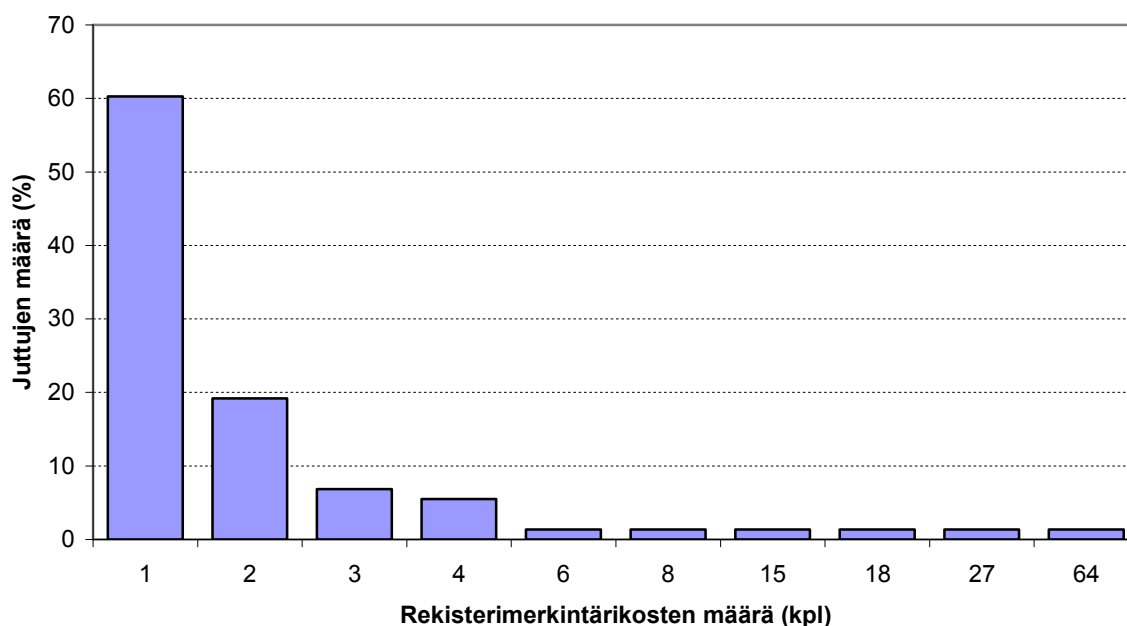
Liiketoimintakieltoon oli määrätty noin kuusi prosenttia tuomituista. Heistä kaikki olivat syyllistyneet talousrikoksiin. Liiketoimintakiellon keskipituus oli 39 kuukautta, eli hieman yli kolme vuotta.

Syyksi luettuja rekisterimerkintärikoksia on aineistossa 240 kappaletta, joista kahdeksassa prosentissa tuomittu oli syyllistynyt joko rekisterimerkintärikoksen yritykseen tai avunantoon. Avunantojen ja yritysten määrä aineistossa on niin pieni, että ne päätettiin jättää analyysin ulkopuolelle. Samoin päätettiin menetellä rekisterimerkintärikoksen osatekojen⁶ suhteen, vaikka osatekojen määrä toki vaikuttaakin rangaistukseen. 240 syyksi luettua rekisterimerkintärikoksesta noin kolmessa prosentissa osatekoja oli enemmän kuin yksi. Näissä tapauksissa osatekojen määrä vaihteli kahdesta kolmeentoista.

4.1 RIKOSTEN MÄÄRÄ JUTUSSA

Tässä alaluvussa tarkastellaan ensin rekisterimerkintärikosten ja sen jälkeen muiden rikosten määriä jutuissa. Kuviosta 1 nähdään, että suurimmassa osassa aineiston jutuista oli ainoastaan yksi syyksi luettu rekisterimerkintärikos. Noin 20 prosentissa jutuista rekisterimerkintärikoksia oli kaksi ja noin seitsemässä prosentissa kolme. Juttuja, joissa rekisterimerkintärikoksia oli kuusi tai enemmän (kuvion 1 kuusi oikeanpuoleisinta pylvästä) oli vähän.

⁶ Osatekojen määrällä tarkoitetaan samalla kertaa tehtyjen rekisterimerkintärikosten määrää. Henkilö on voinut lyhyen ajan sisällä syyllistyä useisiin rekisterimerkintärikoksiin, mutta hänet on saatettu tuomita yhdestä rekisterimerkintärikoksesta, jossa on ollut esim. viisi osatekoa. Kysymykseen siitä, onko tekijä tuomittava yhdestä tai useammasta rikoksesta, on vastattava kunkin yksittäisen tunnusmerkistön perusteella. Lähtökohtana arvioinnissa käytetään kysymystä teon ajan ja paikan ykseydestä. (Frände 2005, 313–316.)

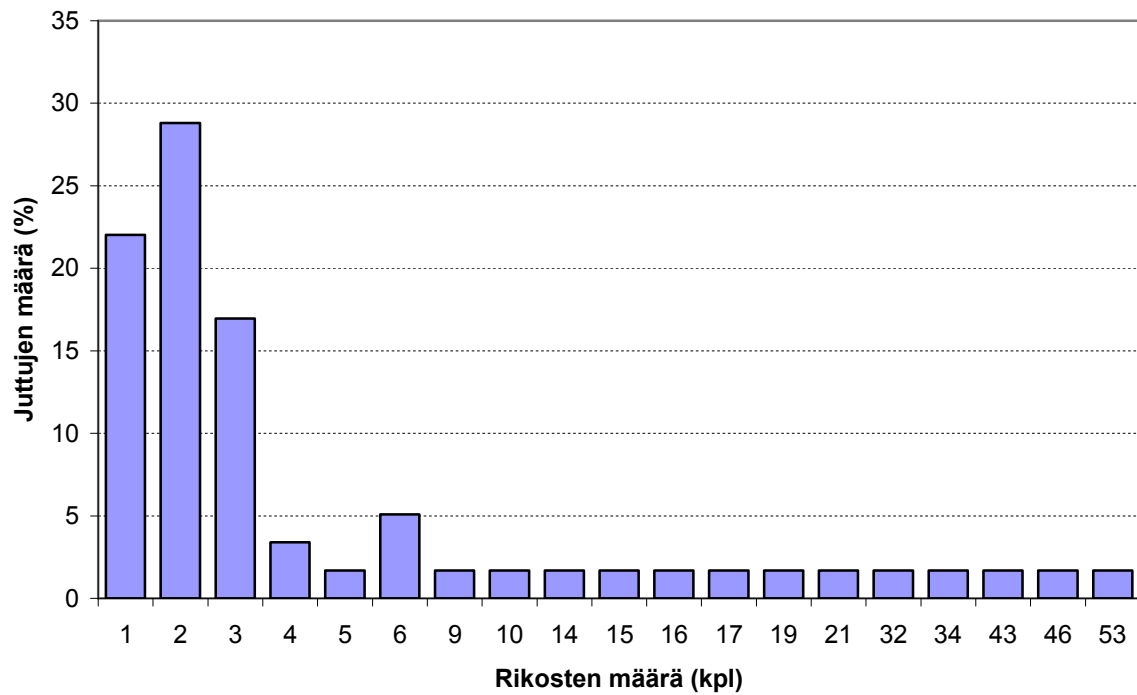

KUVIO 1. Rekisterimerkintärikosten määrä jutussa (%), (N=73).

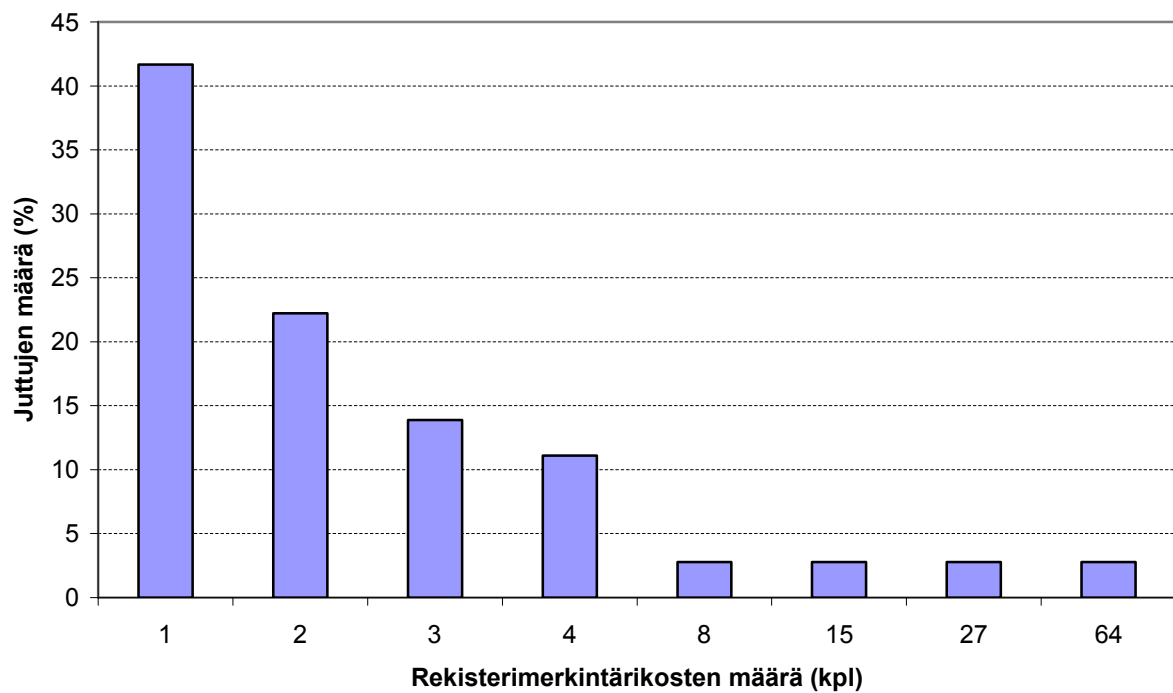
Kuviossa 2 on kuvattu muiden kuin rekisterimerkintärikosten määriä jutuissa. Kuviossa ovat mukana ainoastaan ne jutut, joissa oli mukana vähintään yksi muu rikos rekisterimerkintärikoksen lisäksi. Ne 14 juttua, joissa oli ainoastaan rekisterimerkintärikoksia, eivät siis näy kuviossa 2. Kuvioista nähdään, että niissä jutuissa, joissa oli mukana rekisterimerkintärikoksen lisäksi muita rikoksia, oli muiden rikosten määrä yhdestä kolmeen lähes 70 prosentissa jutuista. Vain muutamissa jutuissa oli yli neljä muuta rikosta rekisterimerkintärikoksen lisäksi.

Kuviosta 3 nähdään rekisterimerkintärikosten määrä talousrikosjuttujen tuomioissa. Samoin kuin koko aineiston kohdalla, myös talousrikosjuttujen tuomioissa yleisin tapaus oli se, että jutussa oli syyksi luettu yksi rekisterimerkintärikos. Lähes 90 prosentissa talousrikosjuttujen tuomioista syyksi luettuja rekisterimerkintärikoksia oli 1–4.

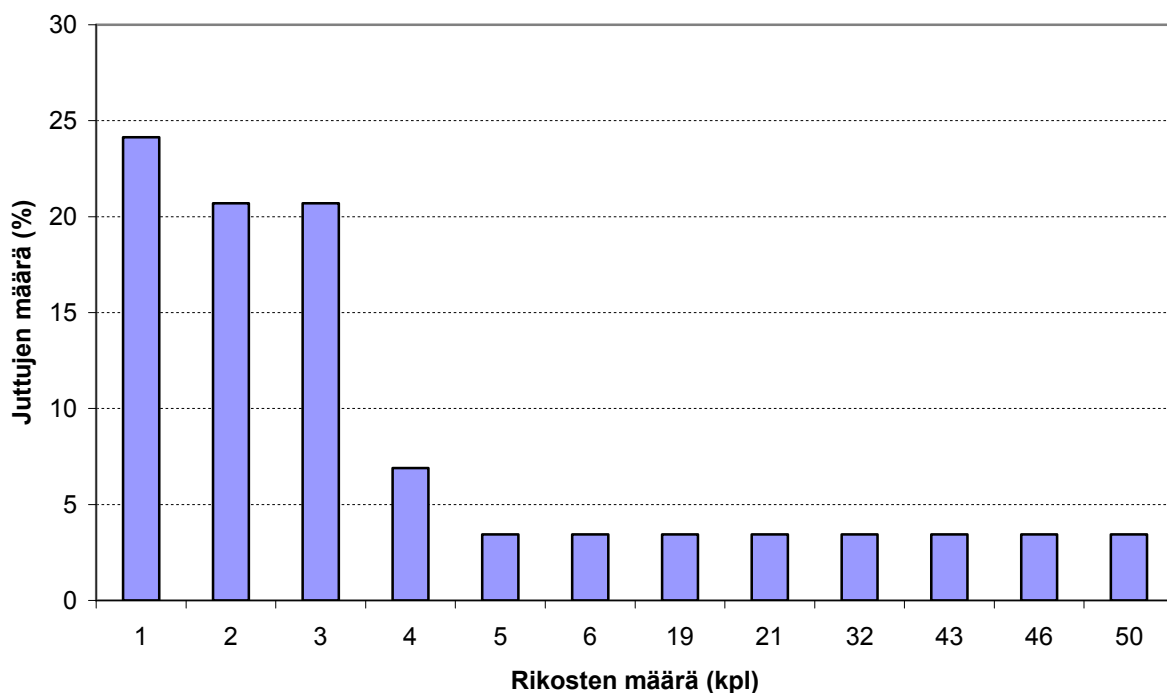
Kuviossa 4 on tietoa muiden kuin rekisterimerkintärikosten määristä talousrikosjuttujen tuomioissa. Talousrikosjutuista seitsemässä oli syyksi luettu ainoastaan rekisterimerkintärikoksia. Lopuissa 29 talousrikosjutun tuomiossa oli mukana muita rikoksia rekisterimerkintärikoksen lisäksi. Hieman yli 70 prosentissa näistä tuomioista syyksi luettuja rikoksia oli 1–4.

KUVIO 2. Muiden kuin rekisterimerkintärikosten määrä jutussa (%), (N=59).

KUVIO 3. Rekisterimerkintärikosten määrä talousrikosjutuissa (%), (N=36).

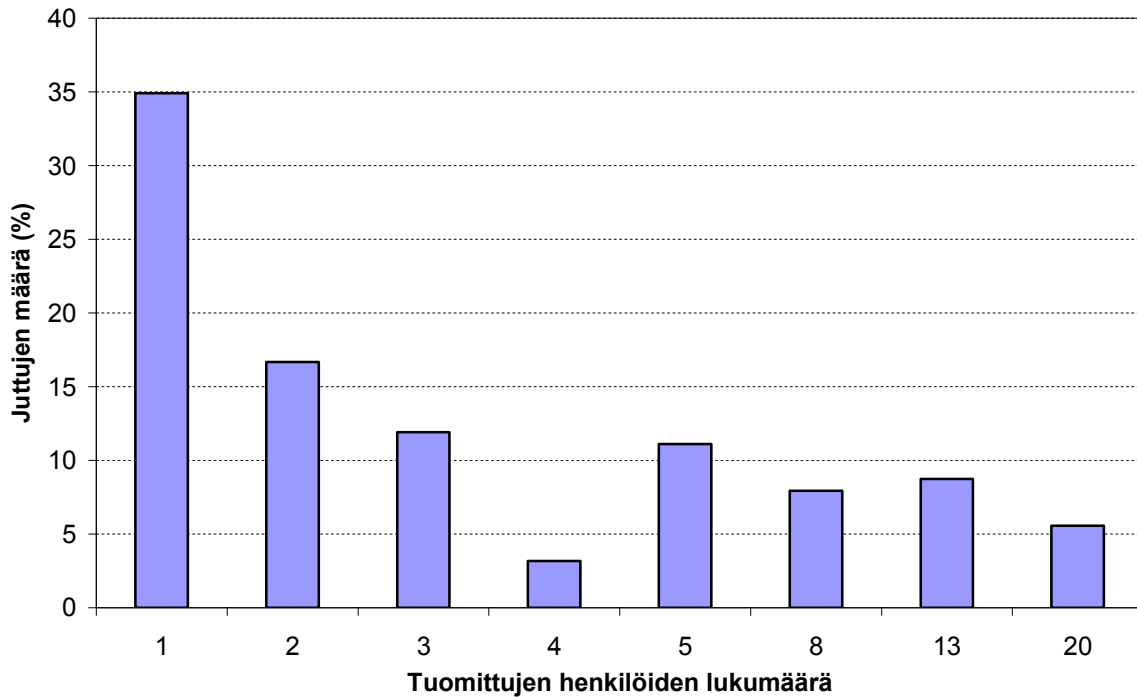
KUVIO 4. Muiden kuin rekisterimerkintärikosten määrä talousrikosjutuissa (%), (N=29).

4.2 TUOMITTUJEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ

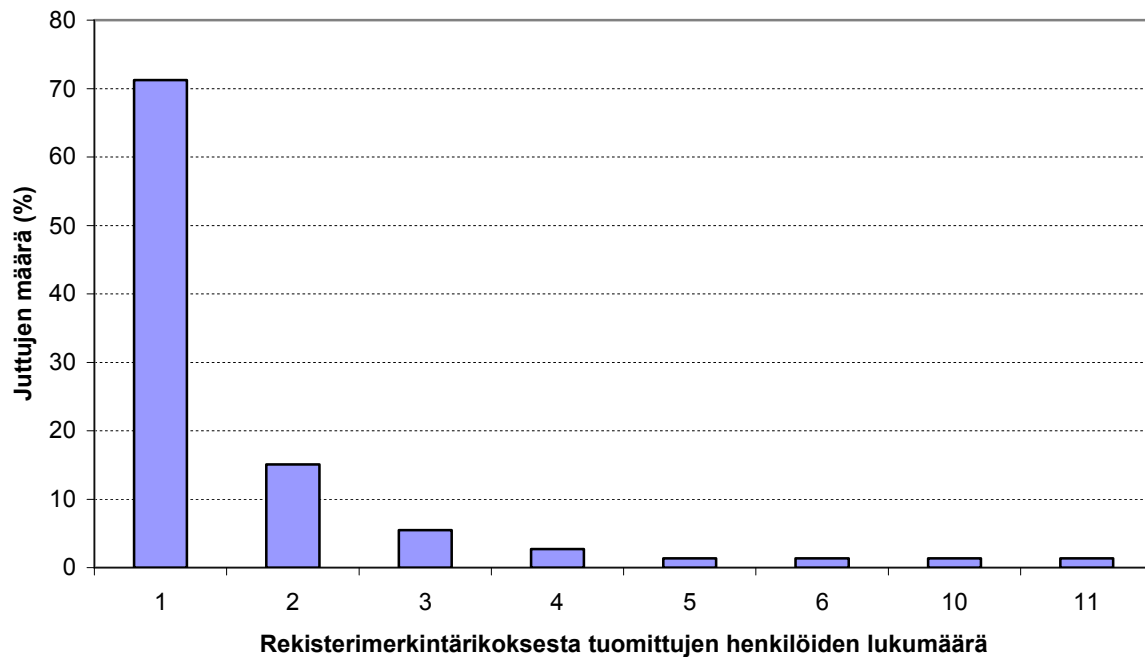
Aineistossa on yhteensä 240 syyksi luettua rekisterimerkintärikosta. Näistä 92:ssa oli samasta rikoksesta tuomittu useampi kuin yksi henkilö. Toisin sanoen, aineiston 148 rekisterimerkintärikokseen oli syyllistynyt vain yksi henkilö, ja loppuissa oli samasta teosta tuomittu useampi kuin yksi henkilö. Kyseisissä tapauksissa samasta rekisterimerkintärikoksesta oli tuomittu enimmillään viisi henkilöä.

Seuraavaksi käsitellään rekisterimerkintä- ja muista rikoksista tuomittujen henkilöiden määriä *jutuissa*.

Yli 60 prosentissa aineiston jutuista tuomittuja henkilöitä oli yksi, kaksi tai kolme, kuten kuviosta 5 ilmenee. Aineiston jutuista yhteensä 14 prosentissa oli tuomittu yli kymmenen henkilöä. Kuviosta 6 nähdään rekisterimerkintärikoksesta tuomittujen henkilöiden määrä jutussa. Yleisin tapaus aineistossa on sellainen, jossa rekisterimerkintärikoksesta on tuomittu jutussa ainoastaan yksi henkilö (yli 70 prosentissa jutuista). Juttuja, joissa rekisterimerkintärikoksesta tuomittuja henkilöitä oli 4–11, oli aineistossa yksi kutakin (kuvion 6 viisi oikeanpuoleisinta pylvästä).

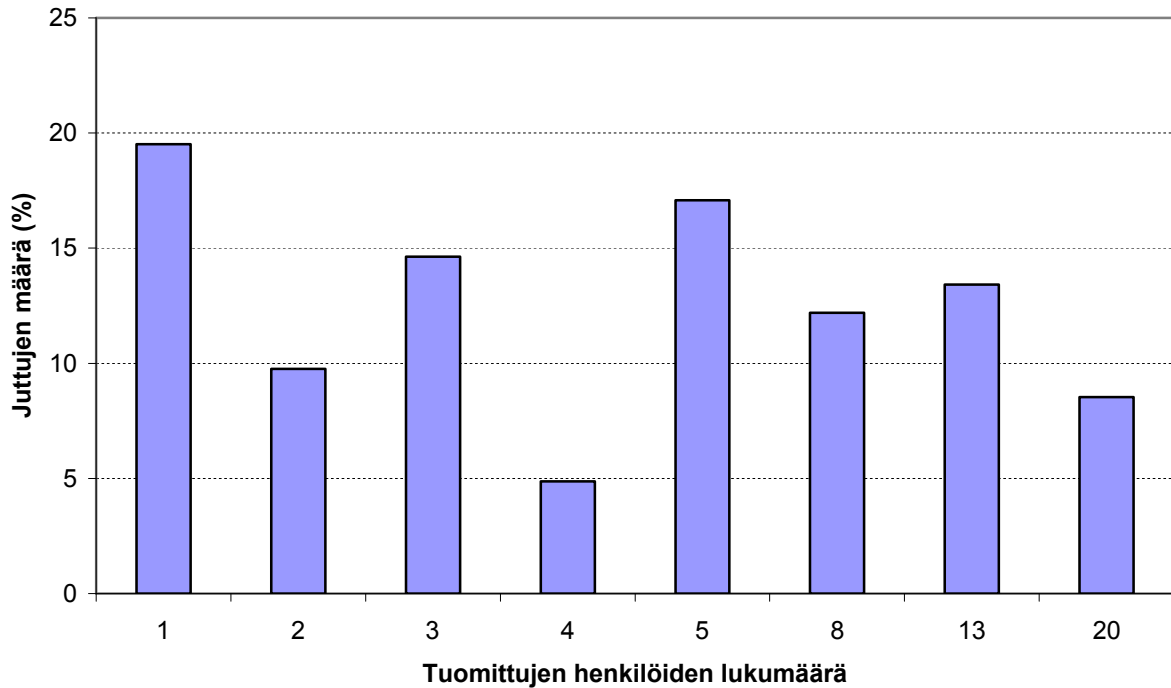
KUVIO 5. Tuomittujen henkilöiden määrä jutussa (%), (N=126).

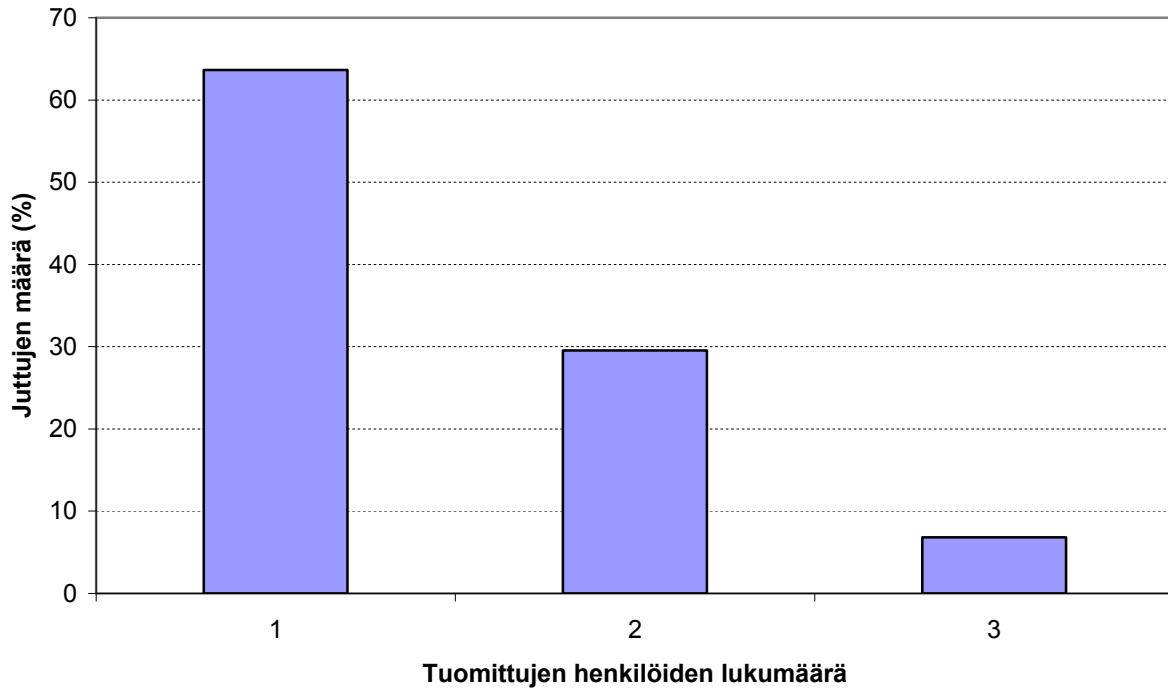
KUVIO 6. Rekisterimerkintärikoksesta tuomittujen henkilöiden määrä jutussa (%), (N=126).

Aineiston jutuista lähes 80 prosenttia oli sellaisia, joissa kaikki tuomitut henkilöt oli todettu syyllisiksi joko ainoastaan rekisterimerkintärikokseen (tai -rikoksiin) tai rekisterimerkintärikokseen (tai -rikoksiin) ja muihin rikoksiin. Kahdessakymmenessä prosentissa aineiston jutuista oli mukana tuomittuja, joita ei ollut tuomittu rekisterimerkintärikoksesta. 70 prosentissa näistä jutuista muusta kuin rekisterimerkintärikoksesta tuomittuja henkilöitä oli yksi.

Kuviossa 7 on esitetty tuomittujen henkilöiden määrä talousrikosjutuissa. Kuviosta havaitaan selkeitä eroja kuvioon 5, jossa on esitetty tuomittujen henkilöiden määrä aineiston kaikissa jutuissa. Talousrikosjutuista vajaassa viidenneksessä tuomittuja henkilöitä oli yksi (koko aineistossa vastaava luku 35 %) ja toiseksi yleisin talousrikosjuttutyyppi oli sellainen, jossa tuomittuja henkilöitä oli viisi. Ero talousrikosjuttujen ja muiden juttujen välillä hahmottuu vielä selkeämmin, kun tarkastellaan kuviota 8, josta nähdään muissa kuin talousrikosjutuissa tuomittujen määrät. Yli 60 prosentissa tuomittuja on ollut yksi, kun kyseessä oli muu kuin talousrikosjuttu. Yhdessäkään jutussa, joka voitiin luokitella muuksi kuin talousrikosjutuksi, ei ollut yli kolmea tuomittua henkilöä.

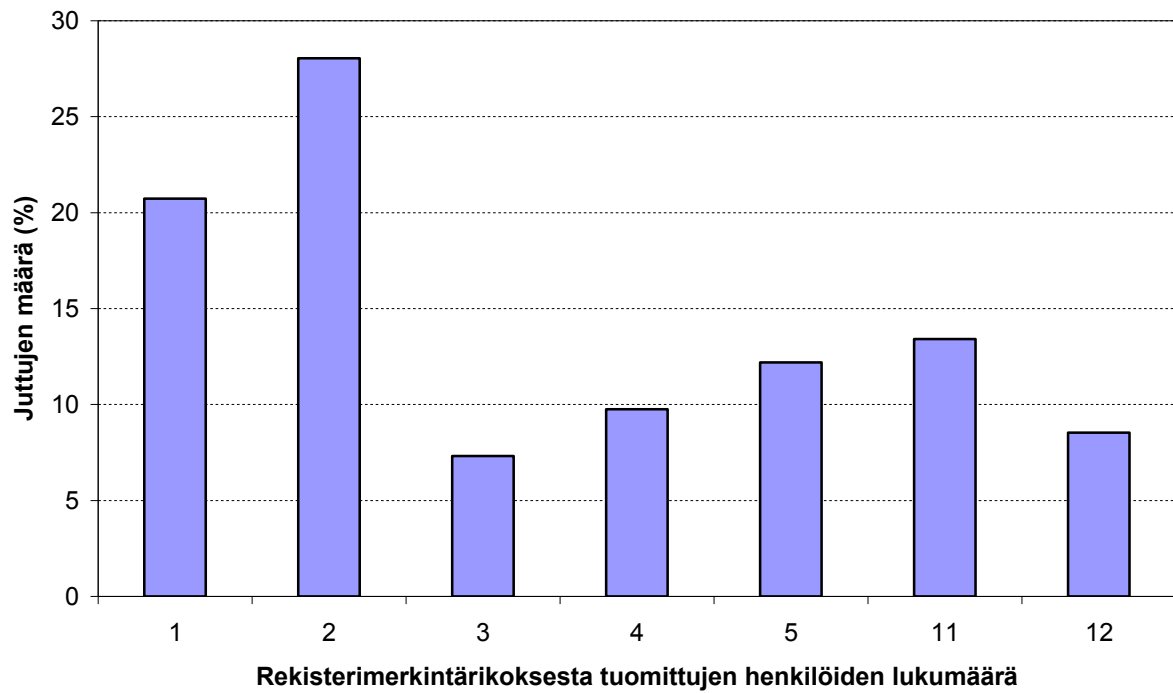
KUVIO 7. Tuomittujen henkilöiden määrä talousrikosjutuissa (%), (N=82).

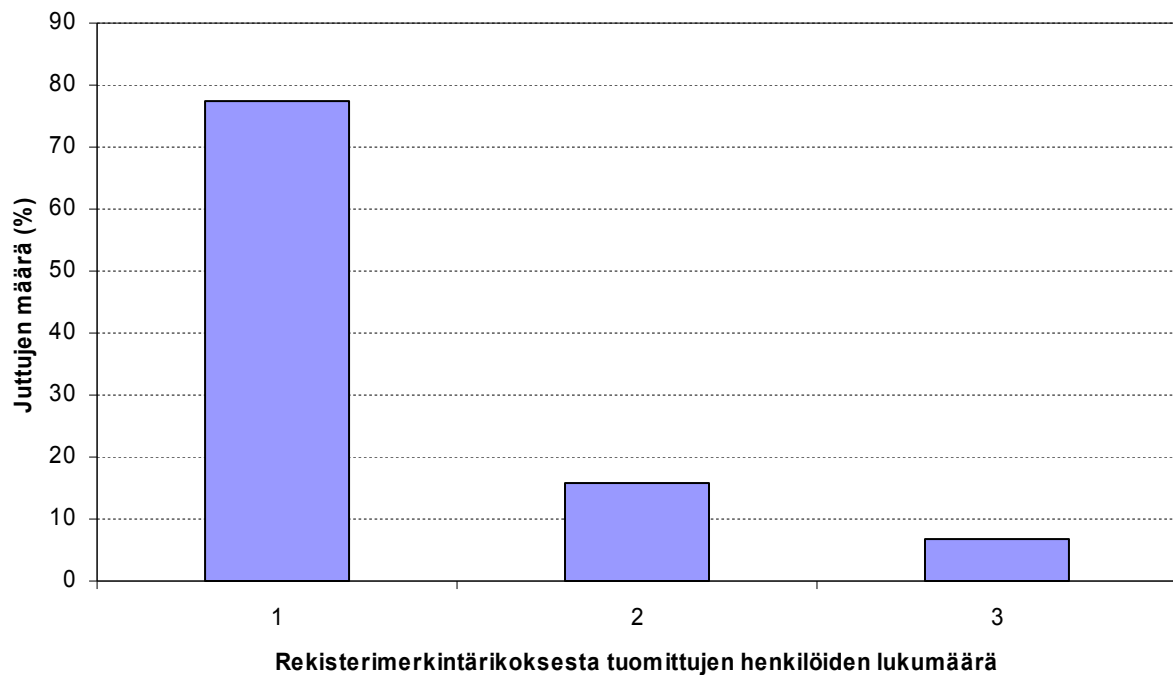
KUVIO 8. Tuomittujen henkilöiden määrä muissa kuin talousrikosjutuissa (%), (N=44).

Kuvion 7 perusteella voidaan siis todeta, että tämän aineiston talousrikosjutuissa tuomittujen henkilöiden lukumäärä vaihteli melko lailla tasaisesti yhden ja kahdenkymmenen välillä. Muissa kuin talousrikosjutuissa tuomittuja henkilöitä oli useimmiten ainoastaan yksi. Tuomittujen määrä kertoo juttujen luonteesta. Talousrikosjutut ovat usein isoja, monen rikoksen ja monen tekijän juttuja. Niissä tämän aineiston jutuissa, jotka eivät ole talousrikosjuttuja, oli usein kyse yhden henkilön yksin antamasta väärästä tiedosta johonkin viranomaisrekisteriin.

Kuvioissa 9 ja 10 on vielä tarkasteltu rekisterimerkintärikoksista tuomittujen henkilöiden määriä sekä talousrikosjutuissa että muissa kuin talousrikosjutuissa. Kuviot 9 ja 10 ovat lähes samanlaisia kuin kuviot 7 ja 8, mutta sellaisten talousrikosjuttujen määrä, joissa tekijöitä on kaksi, on melko paljon suurempi silloin, kun tarkasteluun otetaan rekisterimerkintärikoksesta tuomittujen määrä eikä kaikista rikoksista tuomittujen henkilöiden määrä.

KUVIO 9. Rekisterimerkintärikoksesta tuomittujen henkilöiden määrä talousrikosjutuissa (%), (N=82).

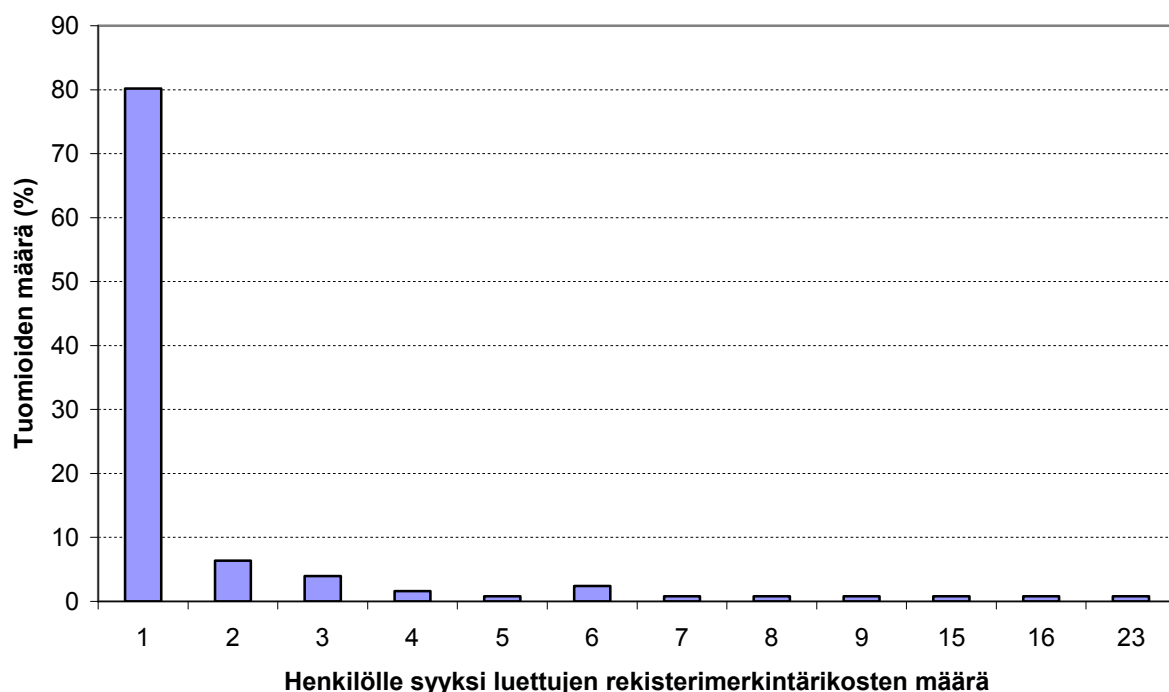

KUVIO 10. Rekisterimerkintärikoksesta tuomittujen henkilöiden määrä muissa kuin talousrikosjutuissa (%), (N=44).

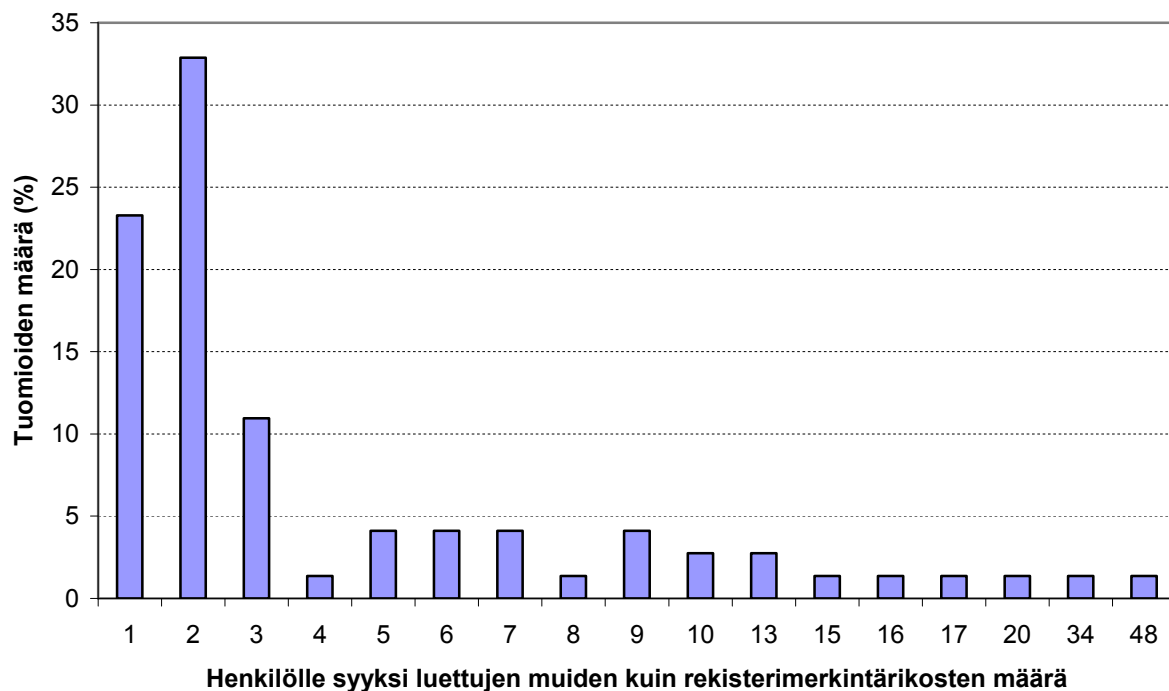
4.3 HENKILÖLLE SYYKSI LUETTUJEN RIKOSTEN MÄÄRÄ

Seuraavissa kuvioissa tarkastellaan tuomituille henkilöille syyksi luettujen rekisterimerkintä- ja muiden rikosten määriä. Kuviosta 11 nähdään, että suurin osa, 80 prosenttia, tämän aineiston tuomituista oli tuomittu vain yhdestä rekisterimerkintärikoksesta.

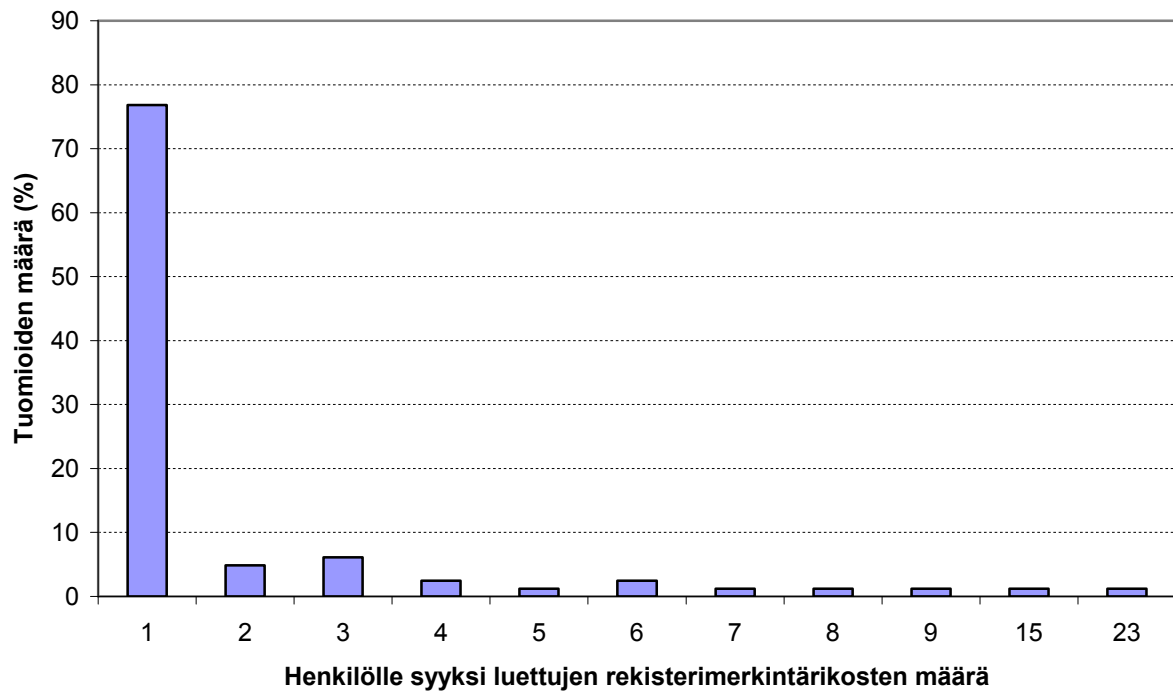
KUVIO 11. Tuomitulle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrä (%), (N=126).

Aineistossa on 53 sellaista tuomittua henkilöä, jotka oli tuomittu ainoastaan rekisterimerkintärikoksesta tai -rikoksista. Nämä tuomitut kattavat 42 prosenttia kaikista tuomituista. 58 prosenttia tuomituista oli siis tuomittu rekisterimerkintärikoksen lisäksi jostakin muusta rikoksesta tai rikoksista. Kuviossa 12 on esitetty niille 73 tuomitulle syyksi luettujen muiden kuin rekisterimerkintärikosten määrä, jotka oli tuomittu rekisterimerkintärikoksen lisäksi jostakin tai joistakin muista rikoksista. Kuviosta nähdään, että lähes 70 prosentissa tuomituista henkilöille syyksi luettujen muiden rikosten määrä oli yksi, kaksi tai kolme. Tapaukset, joissa henkilö oli tuomittu rekisterimerkintärikoksen lisäksi yli kymmenestä muusta rikoksesta, olivat aineistossa harvinaisia.

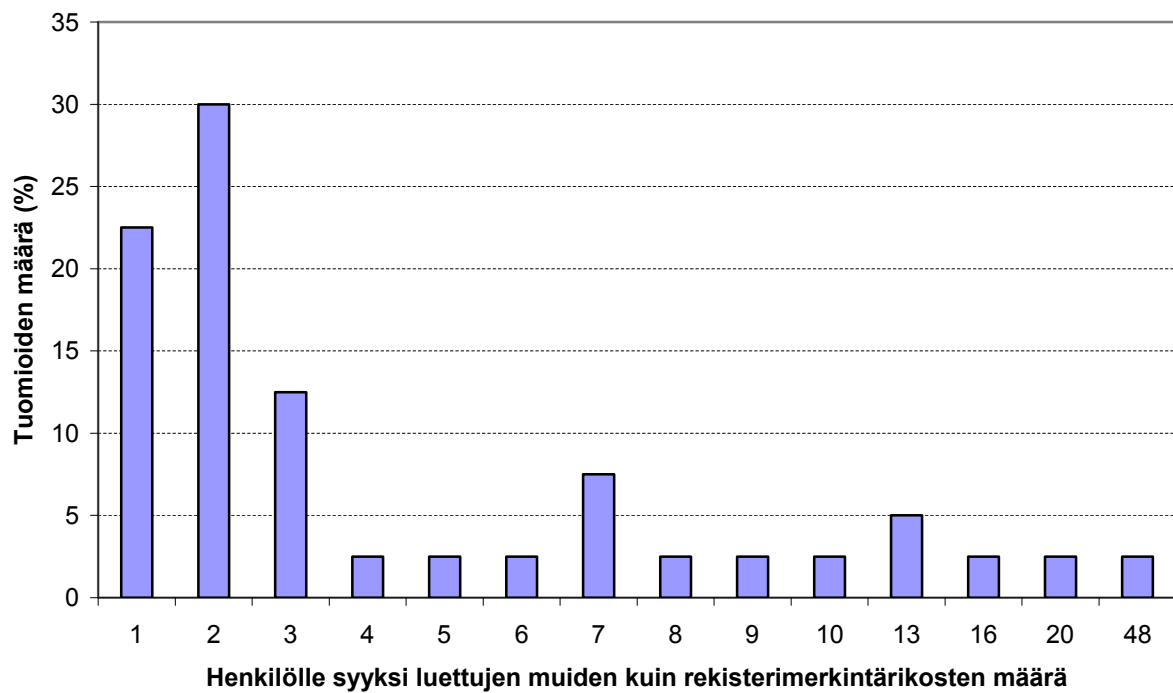

KUVIO 12. Tuomitulle syyksi luettujen muiden kuin rekisterimerkintärikosten määrä (%), (N=73).

Henkilölle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrä talousrikosjuttujen tuomioissa on samantapainen kuin kaikissa tuomioissa: suurimmassa osassa tuomioita henkilö on tuomittu vain yhdestä rekisterimerkintärikoksesta (kuvio 13). Talousrikosjuttujen tuomioista noin puolet oli sellaisia, joissa henkilö oli tuomittu vain rekisterimerkintärikoksesta. Lopuissa 50 prosentissa talousrikosjuttuista tuomitut olivat saaneet tuomion rekisterimerkintärikoksen lisäksi muusta tai muista rikoksista. Kolmessakymmenessä prosentissa näistä tuomioista henkilö oli tuomittu kahdesta rikoksesta ja reilussa kahdessakymmenessä prosentissa yhdestä rikoksesta rekisterimerkintärikoksen lisäksi. (Kuvio 14.)

KUVIO 13. Tuomitulle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrä talousrikosjutuissa (%), (N=82).

KUVIO 14. Tuomitulle syyksi luettujen muiden kuin rekisterimerkintärikosten määrä talousrikosjutuissa (%), (N=40).

5 RIKOSYHDISTELMÄT JA TEKOTAVAT

Tässä luvussa tarkastellaan, minkälaisia rikosyhdistelmiä ja tekotapoja aineiston tuomioissa esiintyy. Tarkoituksena on luoda yleiskuva siitä, mistä rikoksista rekisterimerkintärikoksen yhteydessä tuomitaan, millaisia tekotapoja aineistossa esiintyy ja mikä on eri tekotapojen osuus aineiston tuomioissa. Yleisimpien rikosyhdistelmien yhteydessä tekotapoja esitellään myös muiden kuin rekisterimerkintärikosten osalta. Tarkastelussa on eroteltu toisistaan talousrikosjuttujen tuomiot ja muiden kuin talousrikosjuttujen tuomiot.

Aineiston 126 tuomitusta henkilöstä 48:lle, eli 38 prosentille oli syyksi luettu ainoastaan yksi rikos. Näissä tapauksissa kyseinen rikos oli aina rekisterimerkintärikos. Kyseisistä henkilöistä 37 oli tuomittu talousrikosjutuista ja loput 11 muista kuin talousrikosjutuista. 62 prosentille aineiston tuomituista henkilöistä oli syyksi luettu enemmän kuin yksi rikos. Syyksi luettujen rikosten määrä vaihteli kahdesta 51:een tuomiota kohden.

Seuraavaksi tarkastellaan niiden tuomioiden rikosyhdistelmiä, joissa henkilö oli tuomittu kahdesta, kolmesta tai neljästä rikoksesta. Syyksi luettujen rikosten lukumäärä on rajattu tarkaksi, jotta myöhemmin olisi mahdollista tarkastella sitä, millainen rangaistus mistäkin rikosyhdistelmästä tuomittiin (ks. luku 6). Koska syyksi luetut rikokset on koodattu törkeysjärjestyksessä (syyksi luettu rikos 1 on se rikos, josta voidaan tuomita ankarin maksimi- tai minimirangaistus, syyksi luettu rikos 2 se, josta tuomio on toiseksi ankarin jne.), on tarkastelussa mukana ainoastaan ne tuomiot, joissa rekisterimerkintärikos on neljän törkeimmän rikoksen joukossa. Aineistosta löytyy kolme tuomiota, joissa rekisterimerkintärikos ei mahdu henkilölle syyksi luettujen neljän törkeimmän rikoksen joukkoon. Taulukoissa 6–11 rikosnimikkeet on esitetty törkeysjärjestyksessä.

5.1 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA YKSI MUU RIKOS

Aineistossa on yhteensä 19 sellaista tuomiota, jossa henkilö on tuomittu kahdesta rikoksesta (rekisterimerkintärikos ja yksi muu rikos). Talousrikosjuttujen tuomioita näistä on 11 ja muita kuin talousrikosjuttujen tuomioita kahdeksan kappaletta.

Kahden rikoksen yhdistelmistä talousrikostuomioissa yleisin oli sellainen, jossa tuomitulle henkilölle syyksi luetut rikokset olivat rekisterimerkintärikos ja kirjanpitorikos (taulukko 6). Näitä oli aineistossa kuusi kappaletta. Muita yhdistelmiä olivat kaksi rekisterimerkintärikosta sekä verorikkomus ja väärennys rekisterimerkintärikoksen lisäksi. Kaikki rekisterimerkintärikoksen ja kirjanpitorikoksen yhdistelmät olivat tekotavoiltaan melko samanlaisia. Niissä tuomittu oli syyllistynyt rekisterimerkintärikokseen antamalla yrityksensä hallituksen jäsentä tai jäseniä koskevaa väärää tietoa kaupparekisteriin joko kyseisten henkilöiden tietäen tai tietämättä. Kirjanpitorikoksissa tuomitut olivat tahallaan laiminlyöneet yhtiönsä kirjanpidon joko osittain tai kokonaan. Kaikissa tuomioissa sekä rekisterimerkintärikoksen että kirjanpitorikoksen kohdalla oli kyse samasta yhtiöstä.

TAULUKKO 6. Rikosyhdistelmät ja lukumäärät talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli kaksi.

Rikosyhdistelmä	Lukumäärä aineistossa
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos	6
Rekisterimerkintärikos, verorikkomus	2
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos	2
Rekisterimerkintärikos, väärennys	1

Seuraavaksi esitellään muutamasta talousrikosjutun tuomiosta syyttäjän rangaistusvaatimuksesta ilmeneviä tietoja, jotta lukija saisi jonkinlaisen käsityksen tekotavoista ja tuomioissa ilmenevistä sisällöllisistä seikoista. Alla oleva ote on syyttäjän rangaistusvaatimuksesta tuomiossa, jossa henkilö A tuomittiin rekisterimerkintärikoksesta ja kirjanpitorikoksesta, ja B rekisterimerkintärikoksesta:

1. Rekisterimerkintärikos

A ja B ovat yhdessä ja yksissä tuumin aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen pitämään yleiseen rekisteriin antaneet rekisteriä pitävälle viranomaiselle väärän tiedon ilmoittamalla B:n kaupparekisteriin X Oy -nimisen yhtiön hallituksen varsinaiseksi jäseneksi, vaikka ei ole ollut tarkoituskaan, että B osallistuisi millään tavalla yhtiön toimintaan tai että hänellä olisi siinä minkäänlaista tosiasiallista asemaa. Menettelystä A ja B ovat sopineet kuitatuksi n. 6000 markan suorituksen, joka B:llä on ollut maksettavana A:lle.

2. Kirjanpitorikos

A on X Oy -nimisen yhtiön tosiasiallisena johtajana yhtiön edustajana tahallaan laiminlyönyt liiketapahtumien kirjaamisen osittain ja tilinpäätösten laatimisen kokonaan sekä merkinnyt kirjanpitoon harhaanjohtavia tietoja seuraavasti:

- yhtiön tilinpäätöksiä ei ole laadittu miltään tilikaudelta,
- käteismaksujen kirjaaminen päiväkohtaisesti laiminlyöty eli kassakirjanpito on ollut kokonaan pitämättä,
- kirjanpitoon on sisällytetty muille yhtiöille kuin X Oy:lle osoitettuja laskuja ilman selvitystä perusteesta,
- kirjanpitoon on kirjattu maksetuksi kassasta laskuja, jotka laskuissa olevien merkintöjen mukaan on maksettu yhtiölle kuulumattomalta pankkitililtä, mistä johtuen yhtiön kassatilin saldo on ollut negatiivinen.

Menettely on olennaisesti vaikeuttanut oikean ja riittävän kuvan saamista yhtiön toiminnan taloudellisesta tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Seuraavasta otteesta puolestaan ilmenee syyttäjän rangaistusvaatimukset tuomiossa, jossa henkilö A tuomittiin rekisterimerkintärikoksesta ja verorikkomuksesta:

1. Rekisterimerkintärikos

A on aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen Patentti- ja rekisterihallituksen pitämään kaupparekisteriin ilmoittanut X Oy -nimisen yhtiön ainoaksi varsinaiseksi jäseneksi B:n ja varajäseneksi C:n, vaikka tosiasiallisesti A on itse toiminut yhtiössä sen toiminnasta vastaavana henkilönä, kun taas B ja C eivät ole osallistuneet millään tavoin yhtiön hallintoon ja toiminnan järjestämiseen.

2. Verorikkomus

A on X Oy -nimisen yhtiön toiminnasta tosiasiallisesti vastaavana henkilönä hankkiakseen itselleen tai edustamalleen yhtiölle oikeudetonta taloudellista hyötyä laiminlyönyt muun syyn kuin maksukyvyttömyyden takia määrääjassa työnantajan ennakkopidätysten, sosiaaliturvamaksujen ja arvonnisäverojen suorittamisen.

Yhtiöllä on verosuoritusten laiminlyöntiaikana ollut varoja, jotka on käytetty palkkojen ja muiden kulujen maksuun, joten laiminlyönti ei ole voinut johtua maksukyvyttömyydestä.

Muissa kuin talousrikostuomioissa kahden rikoksen erilaisia yhdistelmiä oli enemmän kuin talousrikostuomioissa. Yhdistelmät kuitenkin hajaantuvat, ja kahta yleisintä yhdistelmää (rekisterimerkintärikos ja perätön lausuma viranomaismenettelyssä sekä rekisterimerkintärikos ja väärennys) oli aineistossa kaksi kutakin (taulukko 7). Molemmissa tapauksissa, joissa rekisterimerkintärikos yhdistyi perättömään lausumaan viranomaismenettelyssä, oli kyse turvapaikanhakijasta, joka oli antanut vääriä tietoja henkilöllisyydestään sekä väestörekisteriin että poliisille. Väärennystapauksissa oli puolestaan kyse väärennetyn ajokortin esittämisestä ja virheen aiheuttamisesta ajoneuvorekisteriin.

TAULUKKO 7. Rikosyhdistelmät ja lukumäärät muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli kaksi.

Rikosyhdistelmä	Lukumäärä aineistossa
Rekisterimerkintärikos, perätön lausuma viranomaismenettelyssä	2
Rekisterimerkintärikos, väärennys	2
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos	1
Rekisterimerkintärikos, ampuma-aserikos	1
Rekisterimerkintärikos, kätkemisrikos	1
Rekisterimerkintärikos, teräaseen hallussapito yleisellä paikalla	1

Seuraavat otteet ovat syyttäjän rangaistusvaatimuksesta tuomiossa, joissa henkilö tuomittiin rekisterimerkintärikoksesta ja perättömästä lausumasta viranomaismenettelyssä sekä tuomiossa, jossa henkilö tuomittiin rekisterimerkintärikoksesta ja väärennyksestä:

1. Rekisterimerkintärikos

A on aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen, ulkomaalaisviraston ylläpitämään yleiseen rekisteriin antanut rekisteriä ylläpitävälle viranomaiselle väävät tiedot ilmoittamalla turvapaikkahakemukseen väärän nimen.

2. Perätön lausuma viranomaismenettelyssä

A ja B ovat ollessaan Järvenpään kihlakunnan poliisilaitoksen kuulustelussa, jossa heitä on kuultu ulkomaalaislain mukaisesti kertoneet, että C ja A olisivat eri henkilöitä.

1. Väärennys

A on käyttänyt väärää ajokorttia harhauttavana todisteena esittämällä sen poliisiviranomaiselle jättämänsä ajokorttilupahakemuksen yhteydessä.

2. Rekisterimerkintärikos

A on aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen ajokorttirekisteriin antanut poliisiviranomaiselle väärän tiedon hakemalla syytekohtassa 1 kerrotulla tavalla ajokorttilupaa väärän ajokortin perusteella.

5.2 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA KAKSI MUUTA RIKOSTA

Aineistossa on yhteensä 21 sellaista tuomiota, jossa henkilö on tuomittu rekisterimerkintärikoksesta ja kahdesta muusta rikoksesta. Näistä talousrikosjuttujen tuomioita on 12 ja muiden kuin talousrikosjuttujen tuomioita 9 kappaletta.

Taulukosta 8 nähdään, että talousrikostuomioissa kolmen rikoksen yhdistelmistä yleisin oli sellainen, jossa rekisterimerkintärikos yhdistyi kahteen kirjanpitorikokseen. Näitä oli aineistossa kolme kappaletta. Muuten rikosyhdistelmät hajaantuivat niin, että muita yhdistelmiä oli aineistossa yksi kutakin. Tuomioissa, joissa henkilölle oli syyksi luettu tasan kolme rikosta, ei rekisterimerkintärikos ollut aina törkein rikosnimike. Mukana oli kolme tuomiota, joissa tuomittu henkilö oli syyllistynyt törkeisiin talousrikoksiin. Yleisenä huomiona taulukosta 7 voidaan todeta, että lähes kaikissa kolmen rikoksen yhdistelmissä esiintyy rekisterimerkintärikoksen lisäksi kirjanpitorikos. Kuten jo edellä todettiin, oli rekisterimerkintärikoksen ja kirjanpitorikoksen yhdistelmä yleinen myös niissä tuomioissa, joissa henkilö oli tuomittu kahdesta rikoksesta (taulukko 6). Nämä kaksi rikosnimikettä näyttäisivät siis liittyvän usein toisiinsa.

TAULUKKO 8. Rikosyhdistelmät ja lukumäärät talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli kolme.

Rikosyhdistelmä	Lukumäärä aineistossa
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos, kirjanpitorikos	3
Törkeä petos, törkeä petos, rekisterimerkintärikos	1
Törkeä veropetos, rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos	1
Törkeä velallisen petos, rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos	1
Rekisterimerkintärikos, petos, väärennys	1
Rekisterimerkintärikos, väärennys, väärennys	1
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos, velallisen epärehellisyys	1
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos, velallisen petos	1
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos, verorikkomus	1
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos	1

Muissa kuin talousrikostuomioissa kolmen rikoksen yhdistelmistä ei löydy toistuvuutta lukuun ottamatta yhdistelmää rekisterimerkintärikos, väärennys ja luvaton käyttö (taulukko 9). Yhdistelmät ovat keskenään melko erilaisia, mutta toistuvia rikosnimikkeitä rekisterimerkintärikoksen lisäksi ovat mm. väärennys, perätön lausuma viranomaismenettelyssä ja väärän henkilötiedon antaminen.

TAULUKKO 9. Rikosyhdistelmät ja lukumäärät muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli kolme.

Rikosyhdistelmä	Lukumäärä aineistossa
Rekisterimerkintärikos, väärennys, luvaton käyttö	2
Rekisterimerkintärikos, perätön lausuma viranomaismenettelyssä, luvaton käyttö	1
Rekisterimerkintärikos, perätön lausuma viranomaismenettelyssä, väärän henkilötiedon antaminen	1
Rekisterimerkintärikos, petos, väärennys	1
Rekisterimerkintärikos, väärennys, väärennys	1
Rekisterimerkintärikos, maksuvälinepetos, kätkemisrikos	1
Rekisterimerkintärikos, väärän henkilötiedon antaminen, väärän henkilötiedon antaminen	1
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos, pahoinpitely	1

5.3 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA KOLME MUUTA RIKOSTA

Aineiston tuomioista kymmenessä on neljä syyksi luettua rikosta. Näistä puolet on talousrikosjuttujen tuomioita ja puolet muita kuin talousrikostuomioita.

Taulukossa 10 on esitetty, millaisia neljän rikoksen yhdistelmiä talousrikosjuttujen tuomioissa esiintyi. Kukin yhdistelmä on aineistossa vain kerran, mutta usein toistuvia rikosnimikkeitä rekisterimerkintärikoksen lisäksi olivat jälleen kirjanpitorikos ja väärennys.

TAULUKKO 10. Rikosyhdistelmät ja lukumäärät talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli neljä.

Rikosyhdistelmä	Lukumäärä aineistossa
Törkeä veropetos, rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos, kirjanpitorikos	1
Törkeä veropetos, rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos	1
Rekisterimerkintärikos, liiketoimintakiellon rikkominen, väärennys, väärennys	1
Rekisterimerkintärikos, petos, väärennys, väärennys	1
Rekisterimerkintärikos, väärennys, kavallus, luvaton käyttö	1

Taulukosta 11 nähdään, että myös muiden kuin talousrikostuomioiden kohdalla rikosnimikkeiden yhdistelmät hajaantuvat, kun tarkastellaan neljän rikoksen yhdistelmiä. Yleisimmin esiintynyt rikosnimike rekisterimerkintärikoksen lisäksi oli väärennys.

TAULUKKO 11. Rikosyhdistelmät ja lukumäärät muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli neljä.

Rikosyhdistelmä	Lukumäärä aineistossa
Rekisterimerkintärikos, perätön lausuma viranomaismenettelyssä, luvaton käyttö, tuottamuksellinen kätkemisrikos	1
Rekisterimerkintärikos, väärennys, ampuma-aserikos, luvaton käyttö	1
Rekisterimerkintärikos, väärennys, ampuma-aserikos, kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta	1
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos, perätön lausuma viranomaismenettelyssä, väärennys	1
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos, väärennys, väärennys	1

Kuten taulukoista 10 ja 11 nähdään, on erilaisia neljän rikoksen yhdistelmiä aineistossa yksi kutakin. Tämän vuoksi luvussa 6, jossa tarkastellaan erilaisista rikosnimikeyhdistelmistä tuomittuja rangaistuksia, ei käsitellä neljän rikoksen yhdistelmistä langetettuja tuomioita. Selvityksen tarkoituksena on saada yleiskuva rekisterimerkintärikoksen seuraamusikäkäytännöstä, minkä vuoksi neljän rikoksen yhdistelmien tarkastelu jätetään tämän raportin ulkopuolelle.

5.4 MUUT RIKOSYHDISTELMÄT AINEISTOSSA

Aineistossa esiintyy yhteensä 36 erilaista rikosnimikettä rekisterimerkintärikoksen lisäksi. Taulukoissa 6–11 mainittujen rikosnimikkeiden lisäksi henkilöitä oli tuomittu rekisterimerkintärikoksen yhteydessä seuraavista rikoksista (rikokset ovat törkeysjärjestyksessä): törkeä kirjanpitorikos, törkeä kavallus, törkeä velallisen epärehellisyys, törkeä rattijuopumus, törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, huumausainerikos, veropetos, varkaus, moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, valtionrajarikos, rattijuopumus, huumausaineen käytörikos, lievä petos ja ajoneuvorikkomus.

Tuomioiden rikosnimikeyhdistelmiä tarkasteltaessa tulee muistaa, että henkilö saataan tuomita samalla kertaa useista eri aikana tehdyistä ja ilmi tulleista rikoksista. Syyksi luetut rikokset eivät siis välttämättä liity samaan tekoon, eivätkä ne näin ollen ole yhteydessä tai liity toisiinsa.

5.5 TEKOTAVAT

Aineiston talousrikosjutuissa tuomittujen rekisterimerkintärikosten tekotavat luokiteltiin seuraaviin ryhmiin:

1. Ne rekisterimerkintärikokset, joissa kaupparekisteriin oli ilmoitettu väärä tietoja koskien yhtiön hallituksen jäseniä tai varajäseniä tai muita yhtiön vastuullisia jäseniä siten, että henkilö, jonka tiedot oli annettu rekisteriin, tiesi asiasta ja oli antanut siihen suostumuksensa. Kyseessä oli siis ns. bulvaanina toimiminen ja bulvaanin käyttäminen.
2. Ne rekisterimerkintärikokset, joissa kaupparekisteriin oli ilmoitettu väärä tietoja koskien yhtiön hallituksen jäseniä tai varajäseniä tai muita yhtiön vastuullisia jäseniä siten, että henkilö, jonka tiedot oli annettu rekisteriin, ei tiennyt asiasta eikä ollut antanut siihen suostumustaan.
3. Ne rekisterimerkintärikokset, joissa kaupparekisteriin oli ilmoitettu väärä tietoja koskien yhtiön hallituksen jäseniä tai varajäseniä tai muita yhtiön vastuullisia jäseniä siten, että henkilö, jonka tiedot oli annettu rekisteriin, ei ollut todellinen vaan keksitty henkilö.
4. Osakepääomaan liittyvät rekisterimerkintärikokset. Näissä tapauksissa rikokseen syyllistynyt henkilö oli antanut kaupparekisteriin väärän tiedon siitä, että yhtiön osakepääoma olisi maksettu ja että osakkeista maksettu määrä on yhtiön omistuksessa ja hallinnassa, vaikka näin ei todellisuudessa ollut.

Muiden kuin talousrikosjuttujen tekotavat luokiteltiin turvapaikan tai oleskeluluvan hakemiseen liittyviin rekisterimerkintärikoksiin ja ryhmään ”muut”, johon luokiteltiin esimerkiksi ajoneuvorekisteriin ja muihin yksittäisiin rekistereihin liittyvät tekotavat. Tässä luvussa keskitytään talousrikosjutuissa esiintyneisiin tekotapoihin.

Aineiston 240 rekisterimerkintärikoksesta lähes puolet (47 %) kuului tekotavaltaan ryhmään 1. Niissä henkilö, jonka tiedot oli totuudenvastaisesti ilmoitettu kaupparekisteriin, tiesi asiasta ja oli antanut siihen suostumuksensa. Useissa tapauksissa sekä henkilö, joka oli ilmoittanut väärät tiedot kaupparekisteriin että bulvaanina toiminut henkilö tuomittiin rekisterimerkintärikoksesta. Monissa tuomioissa molempien osallisuus tekoon tuotiin selkeästi esiin ilmaisulla ”yhdessä ja yksissä tuumin”. Lisäksi kyseisissä tapauksissa oli yleistä, että rekisterimerkintärikokseen yhdessä syyllistyneet henkilöt olivat perheenjäseniä tai sukulaisia keskenään.

Seuraavat otteet syyttäjän rangaistusvaatimuksesta kuvaavat kyseistä tekotapaa muutamissa aineiston tuomioissa.

A on aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen pitämään yleiseen rekisteriin antanut rekisteriä pitävälle väärän tiedon ja hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä käyttänyt hyväkseen tätä virhettä pyytämällä, laatimalla ja ilmoittamalla kaupparekisteriin poikansa B:n yhtiönsä X Oy:n hallituksen varsinaiseksi jäseneksi, koska A ei ulosotossa olevien asioidensa takia ole voinut toimia yhtiössä vastuuhenkilönä, vaikka hän tosiasiallisesti on kuitenkin yksin vastannut yhtiön asioista.

Kyseisessä tuomiossa A:n poika B tuomittiin avunannosta rekisterimerkintärikokseen. Seuraavissa tuomioissa A ja B syyllistyivät puolestaan yhdessä samaan rekisterimerkintärikokseen:

A ja B ovat aiheuttaakseen Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään kaupparekisteriin oikeudellisesti merkityksellisen virheen ilmoittaneet X Oy -nimisen yhtiön varsinaiseksi hallituksen jäseneksi B:n, vaikka B tosiasiaassa ei osallistunut millään tavoin yhtiön hallinnoimiseen ja toiminnan järjestämiseen.

A ja B ovat yksissä tuumin, aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen Patentti- ja rekisterihallituksen pitämään kaupparekisteriin antaneet rekisteriä pitävälle viranomaiselle väärän tiedon ilmoittaen A:n X Oy:n hallituksen ainoaksi jäseneksi ja toimitusjohtajaksi, vaikka kummankaan tarkoitus ei ole ollut, että A toimisi yhtiön hallituksen todellisena jäsenenä tai toimitusjohtajana vaan ainoastaan B:n bulvaanina. Teko on tehty, jotta B luottotietohäiriöistään huolimatta voisi harjoittaa liiketoimintaa X Oy:n nimissä. A:n ja B:n aikaansaamat väärät kaupparekisterimerkinnät ovat olleet omiaan johtamaan harhaan kaupparekisteritietoja tarvitsevia henkilöitä.

Kaikista aineiston rekisterimerkintärikoksista viidenneksessä tekotapana oli edellisellä sivulla esitetyn listan kohta 2, eli tilanne, jossa henkilön tiedot oli annettu kaupparekisteriin tämän tietämättä ja siihen suostumustaan antamatta. Seuraavassa on esimerkkejä kyseisestä tekotavasta.

A on tahallaan aiheuttanut oikeudellisesti merkityksellisen virheen Patentti- ja rekisterihallituksen pitämään yleiseen kaupparekisteriin jättämällä rekisteriviranomaiselle korjauslomakkeen, jossa B on ilmoitettu X Oy:n hallituksen jäseneksi, vaikka tämä ei ollut antanut tähän suostumustaan eikä hänen muutoinkaan ollut missään vaiheessa tarkoitus alkaa toimia yhtiön hallituksessa.

A on Patentti- ja rekisterihallitukselle tekemällään osakeyhtiön muutosilmoituksella aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen pitämään yleiseen rekisteriin antanut rekisteriä ylläpitävälle viranomaiselle väärän tiedon siitä, että B-niminen henkilö toimisi X Oy -nimisen yhtiön (myöhemmin Y Oy) hallituksen varajäsenenä, vaikka B ei ollut antanut suostumustaan eikä ollut edes tietoinen siitä, että hänet tulitaisiin merkitsemään mainittuun asemaan tuossa yhtiössä.

Tilanteissa, joissa henkilön tietoja oli tämän tietämättä annettu kaupparekisteriin, rekisterimerkintärikokseen liittyi usein väärennys. Mikäli rekisteriä pitävälle viranomaiselle lähetyksissä asiakirjoissa ja ilmoituksissa oli väärennetyt nimikirjoitukset, syyllistyi rekisterimerkintärikokseen syyllistynyt henkilö myös väärennykseen. Näin oli myös seuraavassa esi-

merkissä, jossa 13 rekisterimerkintärikokseen syylistynyt henkilö todettiin syylliseksi myös 13 väärennykseen:

A on, 15.12.2000–26.7.2002 Espoossa, aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisiä virheitä Patentti- ja rekisterihallituksen pitämään kaupparekisteriin antanut rekisteriä pitävälle viranomaiselle vääriä tietoja usean eri osakeyhtiön osalta. A on merkinnyt kaupparekisteriin toimittamiinsa ilmoituksiin osakeyhtiöiden hallituksen varajäseneksi B:n ilman tämän suostumusta, jolloin B on merkitty ko. osakeyhtiöiden hallituksen varajäseneksi. Kukaan ei näin ollen ole tosiasiaassa toiminut ko. osakeyhtiöiden hallituksen varajäsenenä.

Aineistossa on ainoastaan yksi sellainen tuomio, jossa rekisterimerkintärikoksesta tuomittu henkilö oli keksinyt niiden ihmisten henkilötiedot, jotka hän oli lähettänyt kaupparekisteriin. Ohessa syyttäjän rangaistusvaatimus ja kuvaus rikoksen tekotavasta:

A on aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen ylläpitämään rekisteriin antanut kaupparekisteriä pitävälle Patentti- ja rekisterihallitukselle vääriä tietoja seuraavasti:

A on toimittanut 28.5.1999 kaupparekisteriin Oy X Ab:ta koskevan, B:n nimissä allekirjoitetun ja 25.5.1999 päivätyn osakeyhtiön muutosilmoituksen. Ilmoituksessa on ilmoitettu yhtiön hallituksen varsinaiseksi jäseneksi ja puheenjohtajaksi C, hallituksen varajäseneksi ja toimitusjohtajaksi B ja tilintarkastajaksi D.

Ilmoituksessa mainitut henkilöt C, B ja D ovat tekaistuja henkilöitä eikä heitä voi ilmoituksessa annetuilla tiedoilla yhdistää keneenkään todelliseen henkilöön eivätkä he näin ollen ole voineet antaa suostumustaan yhtiön hallintoon tai tilintarkastajaksi tai suostumustaan tällaiseen asemaan ilmoittamiselle.

Talousrikosjuttujen tekotapojen neljänteen tyyppiin, eli osakepääomaan liittyviin rekisterimerkintärikoksiin, lukeutui reilut neljä prosenttia kaikista aineiston rekisterimerkintärikoksista. Näissä tapauksissa oli kyse kaupparekisteriin annetusta väärästä ilmoituksesta liittyen yhtiön osakepääoman maksuun:

A ja B ovat aiheuttaakseen oikeudellisesti merkityksellisen virheen Patentti- ja rekisterihallituksen pitämään kaupparekisteriin antaneet 24.3.1997 rekisteriviranomaiselle väärän tiedon siitä, että X Oy:n 15 000 markan osakepääoma olisi maksettu. Yhtiön perustamisasiakirjan mukaan osakkeet maksetaan C:n omistamilla toimistokalusteilla ja -koneilla, mitä omaisuutta yhtiölle ei ole luovutettu. Yhtiö on merkitty kaupparekisteriin 4.9.1997. A on B:n suostumuksin merkinnyt yhtiön perusilmoitukseen tämän allekirjoituksen tilintarkastajan todistukseen osakepääoman maksamisesta, jossa todistetaan osakkeiden maksua koskevia osakeyhtiölain säännöksiä noudatetun. Kumpikaan ei kuitenkaan ole millään tavoin tarkistanut tämän tiedon todenmukaisuutta.

X Oy:n hallituksen puheenjohtaja A ja tilintarkastajana toiminut B ovat aiheuttaneet oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen pitämään yleiseen rekisteriin antamalla kaupparekisteriä pitävälle Patentti- ja rekisterihallitukselle 11.4.2000 X Oy:tä koskevan perusilmoituksen, jonka mukaan yhtiön koko 50 000 markan osake-pääoma on maksettu ja on yhtiön hallussa. Todellisuudessa yhtiön

tilille 23.3.2000 maksetulla osakepääomalla oli seuraavana päivänä 24.3.2000 maksettu T:mi Y:n eräs ulkomaanmaksu, minkä jälkeen osakepääoma ei enää ollut yhtiön omistuksessa ja hallinnassa.

Talousrikosjutuissa tuomitut rekisterimerkintärikokset jakautuivat tekotavoiltaan edellä esitelyihin neljään tyyppiin. Näiden lisäksi aineistossa on muihin kuin talousrikosjuttujen tuomioihin liittyviä rekisterimerkintärikoksia, jotka jaettiin tekotavoiltaan turvapaikan hakuun liittyviin ja ryhmään ”muut”, joka pitää sisällään sekalaisia rekistereitä ja tekotapoja. Turvapaikan tai oleskeluluvan hakuun liittyvä tekotapa esiintyi reilussa viidessä prosentissa kaikista aineiston rekisterimerkintärikoksista ja ”muu” tekotapa reilussa viidenneksessä aineiston rekisterimerkintärikoksista.

6 TUOMIOT

Tässä luvussa tarkastellaan, minkälaisia rangaistuksia aineistossa on tuomittu rekisterimerkintärikoksesta ja rikosyhdistelmistä, joissa yhtenä rikoksena on rekisterimerkintärikos. Rangaistuksia tarkastellaan tapauksissa, joissa rekisterimerkintärikos on ainoana rikoksena, tapauksissa, joissa se on tuomion päärikoksena sekä yhdistelmissä, joissa esiintyy rekisterimerkintärikos ja yksi tai kaksi muuta rikosta. Lisäksi rangaistuksia tarkastellaan rikostyyppin (talousrikos, muu kuin talousrikos) mukaan, sen mukaan, monestako rikoksesta henkilö on tuomittu sekä tekotavan mukaan.

Rangaistuksia tarkastellaan henkilöittäin. Tässä selvityksessä ei siis kiinnitetä huomiota siihen, miten tuomiot eroavat jutuittain, vaan vertailu tehdään ainoastaan tuomittujen henkilöiden välillä. Tarkoituksena on luoda kuvaa siitä, minkälaisia rangaistuksia erilaisista rikosyhdistelmistä ja tekotavoista on tuomittu. Jotta seuraamuskäytännöstä saataisiin mahdollisimman tarkka kuva, on tarkastelussa rikosyhdistelmien osalta keskitytty niihin, jotka on esitetty luvuissa 5.1 ja 5.2. Tuomiot on lisäksi eroteltu sen mukaan, onko kyse talousrikosjutun vai muun kuin talousrikosjutun tuomiosta.

6.1 REKISTERIMERKINTÄRIKOS TUOMION PÄÄRIKOKSENA JA AINOANA RIKOKSENA

Taulukkoon 12 on koottu tietoja selvityksen aineistona olleista tuomioista rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion päärikoksena. Taulukon tiedot vastaavat taulukossa 4 esitettyjä koko maan lukuja. Taulukoiden 12 ja 4 keskimääräisiä rangaistuksia verrattaessa nähdään, että aineiston kaikkien tuomioiden rangaistukset eivät poikkeakaan koko maan ensimmäisissä oikeusasteissa annetuista tuomioista. Keskimääräiset vankeusrangaistukset ovat molemmissa taulukoissa noin viiden kuukauden mittaisia ja päiväsakkojen lukumäärä noin 40.

Aineiston kaikissa tuomioissa, joissa rekisterimerkintärikos oli tuomion päärikoksena, oli tuomituista henkilöistä puolet tuomittu vankeuteen ja puolet sakkoihin (taulukko 12). Vankeusrangaistuksista valtaosa oli ehdollisia. Myös talousrikosjuttujen tuomioissa vankeus- ja sakkorangaistuksia oli noin puolet ja puolet. Talousrikosjuttujen tuomioissa kolmesatakymmenestä vankeuteen tuomitusta kahdeksan oli tuomittu ehdottomaan vankeuteen. Muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa neljästäkymmenestä tuomitusta yli puolet oli tuomittu vankeuteen ja loput sakkoihin. Vankeustuomioista valtaosa oli ehdollisia. Aineiston pienuudesta huolimatta voidaan siis todeta, että rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion päärikoksena olivat rangaistukset muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa talousrikostuomioita ankarampia, kun tarkastellaan vankeuden ja sakkojen osuutta tuomioissa.

Taulukosta 12 nähdään toisaalta myös, että rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion päärikoksena olivat rangaistukset ankarampia talousrikosjuttujen kuin muiden juttujen tuomioissa, kun tarkasteluun otetaan vankeuden pituus tai sakkojen määrä. Ehdottoman vankeuden kohdalla keskimääräisen rangaistuksen pituus oli talousrikostuomioissa kaksi ja puoli kuukautta pidempi kuin muissa tuomioissa. Talousrikosjutuissa tuomitut saivat myös keskimäärin pidempiä ehdollisia vankeustuomioita kuin muissa jutuissa tuomitut. Samoin päiväsakkojen keskimääräinen lukumäärä oli talousrikosjutuissa muita juttuja suurempi.

TAULUKKO 12. Tuomiot rekisterimerkintärikoksissa, rekisterimerkintärikos tuomion päärikoksena⁷.

	Vankeuteen tuomitut yhteensä		Määräaikaiseen ehdottomaan vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun tuomitut		Ehdolliseen vankeuteen tuomitut		Sakkoon tuomitut yhteensä	
	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus ⁸ kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä
Talousrikos-tuomiot	30	5,7	8	6,4	22	5,1	34	42
Muut kuin talousrikos-tuomiot	22	3,8	9	3,8	13	3,8	18	39
Kaikki tuomiot	52	4,8	17	5,0	35	4,6	52	41

Taulukossa 13 on kuvattu minimi- ja maksimirangaistukset niissä aineiston tuomioissa, joissa rekisterimerkintärikos oli tuomion päärikoksena. Taulukosta nähdään, että maksimirangaistukset sekä vankeuden että sakkojen osalta olivat kovempia talousrikosjuttujen kuin muiden juttujen tuomioissa.

⁷ Taulukosta puuttuvat ne tuomiot, joissa tuomittu jätettiin rangaistukseen tuomitsematta.

⁸ Rangaistusten keskiarvojen sijaan mediaani olisi kuvaavampi tunnusluku keskimääräisiä rangaistuksia kuvattaessa, koska yksittäisten suurten ja pienten arvojen vaikutus keskiarvoon on suuri. Taulukossa on kuitenkin käytetty keskiarvoja, koska niitä käytetään myös Tilastokeskuksen virallisissa tilastoissa. Näin ollen tämän luvun taulukoiden ja luvun 2.2 taulukoiden vertailu on mahdollista.

TAULUKKO 13. Minimi- ja maksimirangaistukset rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion päärikoksena.

	Määräaikaiseen ehdottomaan vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun tuomitut		Ehdolliseen vankeuteen tuomitut		Sakkoon tuomitut	
	Minimirangaistus, kk	Maksimirangaistus, kk	Minimirangaistus, kk	Maksimirangaistus, kk	Minimilukumäärä	Maksimilukumäärä
Talousrikkoutuomiot	1	15	0,3	22	10	100
Muut kuin talousrikkoutuomiot	1	6	1	16	20	80
Kaikki tuomiot	1	15	0,3	22	10	100

Taulukossa 14 on esitetty rangaistukset niissä aineiston tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli yksi, eli ainoastaan rekisterimerkintärikos. Taulukon 12 keskimääräisiin rangaistuksiin verrattuna huomataan, että rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion ainoana rikoksena olivat vankeusrangaistukset keskimäärin lyhyempiä ja päiväsakkojen määrä pienempi kuin niissä tuomioissa, joissa rekisterimerkintärikos oli tuomion päärikoksena. Tämä selittyy luonnollisesti sillä, että taulukon 12 tuomioissa syyksi luettuja rikoksia oli enimmillään 51. Yhtenäisrangaistukseen perustuva esittämistapa onkin tietystä miehestä ongelmallinen. Taulukon tiedoista on mahdotonta päätellä, mikä osuus rekisterimerkintärikoksella on koko tuomiossa, kun sen lisäksi syyksi luettuja rikoksia on saattanut olla kymmeniä. Tämän vuoksi sellaisten tuomioiden tarkasteleminen, joissa syyksi luettuja rikoksia on ainoastaan yksi, on seuraamuskäytännön kannalta valaisevampaa.

Taulukon 14 lukuja ja koko maan vastaavia lukuja (taulukko 5) verrattaessa nähdään, että tämän selvityksen aineistona olleissa tuomioissa keskimääräiset rangaistukset olivat samansuuntaisia kuin koko maan tuomioissa vuosilta 1997–2004. Koko maan tuomioissa keskimääräinen vankeusrangaistus vaihteli 1,4 ja 3,8 kuukauden välillä, tämän selvityksen aineistossa vastaava luku on 2,8 kuukautta. Keskimääräinen päiväsakkojen määrä vaihteli koko maassa 29 ja 43 päiväsakon välillä, ja oli tätä selvitystä varten kerätyissä tuomioissa 36.

Taulukosta 14 nähdään, että tuomioissa, joissa rekisterimerkintärikos oli ainoa syyksi luettu rikos, yleisin rangaistus oli sakko. Ehdottomaan vankeuteen oli tuomittu ainoastaan yksi henkilö ja ehdolliseen viisi. Tuomituista suurin osa oli tuomittu talousrikosjutuissa. Keskimääräisten tuomioiden ankaruus vaihteli hieman talousrikosjuttujen tuomioiden ja muiden kuin talousrikosjuttujen tuomioiden välillä. Talousrikosjutuissa vankeuden keskipituus ja keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä olivat hieman suuremmat kuin muissa jutuissa.

TAULUKKO 14. Tuomiot rekisterimerkintärikoksen ollessa ainoana syyksi luettuna rikoksena⁹.

	Vankeuteen tuomitut yhteensä		Määräaikaiseen ehdottomaan vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun tuomitut		Ehdolliseen vankeuteen tuomitut		Sakkoon tuomitut yhteensä	
	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen rangaistus kuukausina	Lukumäärä	Keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä
Talousrikos-tuomiot	4	2,8	1	3,3	3	2,3	27	37
Muut kuin talousrikos-tuomiot	2	2	-	-	2	2	8	33
Kaikki tuomiot	6	2,8	1	3,3	5	2,3	35	36

Taulukosta 15 nähdään tuomioiden minimi- ja maksimirangaistukset silloin, kun rekisterimerkintärikos oli tuomion ainoa rikos. Talousrikostuomioiden maksimirangaistukset olivat hieman kovempia kuin muiden juttujen tuomioiden, mutta kuten taulukosta nähdään, ei ehdoton vankeusrangaistus ollut juurikaan käytössä (koko aineistossa on vain yksi tuomio, jossa rekisterimerkintärikos oli tuomion ainoana rikoksena ja jossa henkilö oli tuomittu ehdottomaan vankeuteen). Ehdollisen vankeuden kohdalla maksimirangaistus aineistossa oli neljä kuukautta rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion ainoa rikos. Tätä voidaan pitää melko alhaisena rangaistuksena siihen nähden, että lain mukaan rekisterimerkintärikoksesta voidaan tuomita jopa kolme vuotta vankeutta.

TAULUKKO 15. Minimii- ja maksimirangaistukset rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion ainoana rikoksena.

	Määräaikaiseen ehdottomaan vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun tuomitut		Ehdolliseen vankeuteen tuomitut		Sakkoon tuomitut	
	Minimii-rangai-stus, kk	Maksimii-rangai-stus, kk	Minimii-rangai-stus, kk	Maksimii-rangai-stus, kk	Minimii-luku-määrä	Maksimii-luku-määrä
Talous-rikos-tuomiot		3,3	1	4	10	70
Muut kuin talousri-kostuo-miot		-		2	20	60
Kaikki tuomiot		3,3	1	4	10	70

⁹ Taulukosta puuttuvat ne tuomiot, joissa tuomittu jätettiin rangaistukseen tuomitsematta.

6.2 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA YKSI MUU RIKOS

Seuraavaksi tarkastellaan rangaistuksia niissä aineiston tuomioissa, joissa oli kaksi rikosta, eli rekisterimerkintärikos ja yksi muu rikos (yhdistelmät on esitetty luvussa 5.1).

Kuten luvussa 5.1 tuli ilmi, on aineiston talousrikosjuttujen tuomioiden yleisin kahden rikoksen yhdistelmä rekisterimerkintärikos ja kirjanpitorikos. Rangaistukset näistä rikosyhdistelmistä olivat keskenään melko epäyhtenäisiä: koko skaala päiväsakoista ehdottomaan vankeuteen esiintyy aineistossa (taulukko 16). Aineiston kaikista rekisterimerkintärikoksen ja verorikkomuksen sekä kahden rekisterimerkintärikoksen yhdistelmistä oli tuomittu ehdollista vankeutta. Ehdollinen vankeus olikin yleisin rangaistus niissä talousrikostuomioissa, joissa henkilölle oli syyksi luettu rekisterimerkintärikos ja jokin muu rikos.

TAULUKKO 16. Rangaistukset niissä talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli kaksi.

Rikosyhdistelmä	Rangaistus (kpl)			
	Ehdoton vankeus	Ehdollinen vankeus	Päiväsakko ja vankeus	Päiväsakko
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos	2	1	1	2
Rekisterimerkintärikos, verorikkomus		2		
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos		2		
Rekisterimerkintärikos, väärennys				1
Rangaistuksen keskiarvo	1,5 kk	3,3 kk	3,3 kk, 30 päiväsakkoa	53 päivä-sakkoa

Koska rekisterimerkintärikoksen ja kirjanpitorikoksen yhdistelmistä annetut tuomiot eroavat toisistaan, on kiinnostavaa tarkastella kyseisiä tuomioita tarkemmin ja verrata rikosten tekotapoja sekä vankeustuomioiden pituutta ja sakkojen määrää. Kuten luvussa 5.1 kävi ilmi, olivat kaikki rekisterimerkintä- ja kirjanpitorikoksen yhdistelmät aineistossa tekotavoiltaan melko samanlaisia. Niissä tuomittu henkilö oli antanut väärää tietoa yhtiönsä hallituksen jäsenistä kaupparekisteriin (rekisterimerkintärikos) ja laiminlyönyt osittain tai kokonaan yhtiön kirjanpidon (kirjanpitorikos).

Molemmissa tuomioissa, joissa syytetty oli tuomittu ehdottomaan vankeuteen rekisterimerkintärikoksesta ja kirjanpitorikoksesta, oli rangaistusta kohtuullistettu henkilön aieman tuomion perusteella. Toisessa tuomiossa vankeuden pituudeksi määrättiin 60 päivää, toisessa 30 päivää. Jutussa, jossa vankeusrangaistus oli pidempi, tuomittu oli toiminut kokonaan yksin. Toisessa jutussa rekisterimerkintärikoksen lisäksi tehdystä kirjanpitorikoksesta oli tuomittu kaksi henkilöä. Tekotavoiltaan jutut olivat melko samanlaisia. Juttu, jossa kirjanpitorikoksesta tuomittuja henkilöitä oli kaksi, oli tosin siinä mielessä laajempi ja mutkikkaampi, että siinä asianosaisia oli enemmän ja kirjanpito oli laiminlyöty useamman vuoden ajalta kuin jutussa, jossa tuomittuja henkilöitä oli vain yksi.

Tuomiossa, jossa syytetty henkilö oli tuomittu ehdolliseen vankeuteen rekisterimerkintärikoksesta ja kirjanpitorikoksesta, oli kyse yhden henkilön siivousyrityksestä. Tuomittu oli merkinnyt oman verovelkansa vuoksi äitinsä hallituksen varsinaiseksi jäseneksi (rekisterimerkintärikos) ja kirjanpitorikoksen osalta kertoi säilyttäneensä kirjanpidon tositteet, mutta oli jättänyt tekemättä liiketapahtumien kirjaamisen ja tilinpäätöksen laatimisen neljän vuoden ajalta. Ehdollisen vankeuden pituudeksi määrättiin neljä kuukautta, minkä lisäksi tuomittu määrättiin liiketoimintakieltoon.

Tuomiossa, jossa henkilö tuomittiin rekisterimerkintärikoksesta ja kirjanpitorikoksesta ehdolliseen vankeuteen ja sakkoihin, tuomittiin myös toinen henkilö samasta rekisterimerkintärikoksesta. Tämä henkilö sai sakkoja. Rekisterimerkintä- ja kirjanpitorikoksesta tuomittu oli luottotiedoissaan olleiden häiriöiden vuoksi merkinnyt toisen samassa jutussa rekisterimerkintärikoksesta tuomitun henkilön tämän suostumuksella yhtiönsä hallituksen jäseneksi. Yhtiössä ei ollut kirjanpitäjää, ja tuomittu itse oli yhtiön johtajana joutunut ottamaan vastuun kirjanpidosta. Hänen mukaansa yhtiön muun toiminnan pyörittäminen oli tärkeämpää kuin kirjanpidon hoitaminen, ja tämän vuoksi kirjanpito oli jäänyt tekemättä. Tuomiolauselmassa henkilölle määrättiin 3 kuukautta 20 päivää ehdollista vankeutta ja 27 päiväsakkoa à 27 euroa.

Rekisterimerkintä- ja kirjanpitorikoksen yhdistelmistä kahdessa oli tuomittu päiväsakkoja. Toisessa tuomiossa tuomittu oli todettu syylliseksi avunantoon molempiin rikoksiin, mistä rangaistukseksi määrättiin 60 päiväsakkoa à 60 euroa. Toinen jutuista oli iso talousrikosjuttu, jossa vastaajia oli yli kymmenen ja asianosaisia lähes 20. Vastaajat olivat syyllistyneet useisiin rekisterimerkintä- ja kirjanpitorikoksiin, ja henkilölle, joka oli tuomittu molemmista, määrättiin rangaistukseksi 70 päiväsakkoa à 15 euroa.

Tuomioiden ja tuomiolauselmien tarkempi tarkastelu ei mielestäni anna selkeää vastausta siihen, miksi rekisterimerkintärikoksen ja kirjanpitorikoksen yhdistelmästä annetut tuomiot eroavat niin paljon toisistaan. Pelkän tuomion perusteella on mahdotonta tietää tarkasti tapahtumien kulkua ja olosuhteita tai niitä syitä ja taustoja, joiden perusteella rangaistus on annettu. Joka tapauksessa voidaan sanoa, että tuomioissa mainittujen tietojen perusteella melko samantapaisista jutuista saatetaan tuomita hyvinkin eri tavalla.

Taulukossa 17 on esitetty rangaistukset muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli tasan kaksi. Taulukosta nähdään, että tuomiot kahden rikoksen yhdistelmissä, jotka eivät olleet talousrikoksia, olivat lievempiä kuin talousrikosjuttujen tuomioissa. Päiväsakko oli rangaistuksista yleisin, ja ehdotonta vankeutta oli tuomittu vain yhdelle henkilölle. Taulukoissa 16 ja 17 on kaksi samaa rikosyhdistelmää: rekisterimerkintärikos ja väärennys sekä kaksi rekisterimerkintärikosta. Rekisterimerkintärikoksesta ja väärennyksestä rangaistus oli sekä talousrikosjutussa että muissa kuin talousrikosjutuissa päiväsakko. Kahden rekisterimerkintärikoksen kohdalla tuomiot sen sijaan erosivat siten, että talousrikosjutuissa niistä oli tuomittu ehdollista vankeutta ja muussa kuin talousrikosjutussa sakkoja.

TAULUKKO 17. Rangaistukset niissä muiden kuin talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli kaksi.

Rikosyhdistelmä	Rangaistus (kpl)		
	Ehdoton vankeus	Ehdollinen vankeus	Päiväsakko
Rekisterimerkintärikos, perätön lausuma viranomaismenettelyssä		1	1
Rekisterimerkintärikos, väärennys			2
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos			1
Rekisterimerkintärikos, ampuma-aserikos			1
Rekisterimerkintärikos, kätkemisrikos	1		
Rekisterimerkintärikos, teräaseen hallussapito yleisellä paikalla		1	
Rangaistuksen keskiarvo	1 kk	1,5 kk	34 päiväsakkoa

6.3 REKISTERIMERKINTÄRIKOS JA KAKSI MUUTA RIKOSTA

Tässä luvussa tarkastellaan rangaistuksia niissä aineiston tuomioissa, joissa oli rekisterimerkintärikoksen lisäksi kaksi muuta rikosta, eli yhteensä kolme rikosta (yhdistelmät on esitetty luvussa 5.2).

Taulukosta 18 nähdään, että ehdollinen vankeus oli ylivoimaisesti yleisin rangaistus niissä aineiston talousrikostuomioissa, joissa henkilölle oli syyksi luettu rekisterimerkintärikoksen lisäksi kaksi muuta rikosta. Ehdollisen vankeuden pituus kyseisissä tuomioissa vaihteli kahdesta kahdeksaan kuukauteen. Yksi tuomittu oli saanut ehdottoman vankeusrangaistuksen rekisterimerkintärikoksen ja kahden kirjanpitorikoksen yhdistelmästä. Samoin yksi henkilö oli tuomittu sakkoihin rekisterimerkintärikoksen ja kahden väärennyksen yhdistelmästä. Tapauksessa, jossa henkilö oli jätetty rangaistukseen tuomitsematta, oli kyse kolmesta avunannosta rekisterimerkintärikokseen. Kaikissa kolmessa rikoksessa syytetty oli allekirjoittanut Patentti- ja rekisterihallitukselle toimitettavan osakeyhtiön muutosilmoituksen, jonka mukaan hänet ilmoitettiin yhtiön hallituksen jäseneksi. Käräjäoikeus kuitenkin katsoi, että rangaistusta on pidettävä kohtuuttomana tai tarkoituksettomana, ja jätti syytetyn rangaistukseen tuomitsematta.

TAULUKKO 18. Rangaistukset niissä talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli kolme.

Rikosyhdistelmä	Rangaistus (kpl)			
	Ehdoton vankeus	Ehdollinen vankeus	Päiväsakko	Jätetään rangaistukseen tuomitsematta
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos, kirjanpitorikos	1	2		
Törkeä petos, törkeä petos, rekisterimerkintärikos		1		
Törkeä veropetos, rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos		1		
Törkeä velallisen petos, rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos		1		
Rekisterimerkintärikos, petos, väärennys		1		
Rekisterimerkintärikos, väärennys, väärennys			1	
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos, velallisen epärehellisyys		1		
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos, velallisen petos		1		
Rekisterimerkintärikos, kirjanpitorikos, verorikkomus		1		
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos				1
Rangaistuksen keskiarvo	3 kk	5,7 kk	100 päiväsakkoa	

Kaikissa talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luetut rikokset olivat rekisterimerkintärikos ja kaksi kirjanpitorikosta, tuomitut olivat kahden eri yhtiön toiminnasta tosiasiallisesti vastaavina henkilöinä laiminlyöneet molempien yhtiöiden kirjanpidon tai merkinneet kir-

janpitoon väärää tai harhaanjohtavia tietoja. Tämän lisäksi tuomitut olivat antaneet kauppa-rekisteriin väärää tietoa koskien jommankumman yhtiön hallituksen jäseniä. Tuomitut, jotka määrättiin kyseisistä rikoksista ehdolliseen vankeuteen, määrättiin myös liiketoimintakieltoon. Toisen liiketoimintakiellon pituus oli kolme ja toisen neljä vuotta. Henkilö, joka tuomittiin ehdottomaan vankeuteen rekisterimerkintärikoksesta ja kahdesta kirjanpitorikoksesta, oli tuomittu aiemmin kuudella eri tuomiolla ehdottomiin vankeusrangaistuksiin. Tämän ja rikosten tekemisestä kuluneen pitkän ajan vuoksi (kirjanpitorikokset oli tehty vuosina 1996–1998 ja rekisterimerkintärikos vuonna 1997, tuomio on vuodelta 2005) käräjäoikeus kohtuullisesti henkilölle tuomittua rangaistusta.

Taulukosta 19 nähdään, että päiväsakko oli yleisin rangaistus muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli tasan kolme. Taulukoiden 18 ja 19 perusteella näyttää siis siltä, että talousrikosjuttujen tuomioissa rangaistukset olivat ankarampia (yleisin rangaistus ehdollinen vankeus) kuin muiden rikosten tuomioissa (yleisin rangaistus päiväsakko). Ehdoton vankeus oli harvinainen rangaistus kolmen rikoksen yhdistelmästä myös muiden kuin talousrikosjuttujen tuomioissa. Ehdolliseen vankeuteen oli tuomittu kaksi henkilöä kolmen rikoksen yhdistelmästä muissa kuin talousrikoksissa.

TAULUKKO 19. Rangaistukset niissä muiden kuin talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli kolme.

Rikosyhdistelmä	Rangaistus (kpl)			
	Ehdoton vankeus	Ehdollinen vankeus	Päiväsakko	Jätetään rangaistukseen tuomitsematta
Rekisterimerkintärikos, väärennys, luvaton käyttö			1	1
Rekisterimerkintärikos, perätön lausuma viranomaismenettelyssä, luvaton käyttö			1	
Rekisterimerkintärikos, perätön lausuma viranomaismenettelyssä, väärän henkilötiedon antaminen		1		
Rekisterimerkintärikos, petos, väärennys			1	
Rekisterimerkintärikos, väärennys, väärennys			1	
Rekisterimerkintärikos, maksuvälinepetos, kätkemisrikos		1		
Rekisterimerkintärikos, väärän henkilötiedon antaminen, väärän henkilötiedon antaminen			1	
Rekisterimerkintärikos, rekisterimerkintärikos, pahoinpitely	1			
Rangaistuksen keskiarvo	1 kk	1,8 kk	56 päivä-sakkoa	

6.4 RIKOSTEN MÄÄRÄ JA RANGAISTUS

Seuraavaksi tarkastellaan sitä, millaisia tuomioita aineistossa oli annettu riippuen henkilölle syyksi luettujen kaikkien rikosten ja syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrästä. Tarkastelussa on erotettu talousrikosjuttujen tuomiot ja muut tuomiot.

Taulukosta 20 nähdään, että talousrikosjuttujen tuomioissa rangaistukset olivat sitä ankarampia mitä useammasta rikoksesta henkilö oli tuomittu. Yhdestä syyksi luetusta rikoksesta yleisin rangaistus oli päiväsakko. Vankeuteen henkilö tuomittiin useimmiten silloin, kun syyksi luettuja rikoksia oli kaksi tai enemmän kuin kaksi. Sekä ehdottomien että ehdollisten vankeustuomioiden keskipituudet olivat sitä pidempiä mitä useampaan rikokseen tuomittu oli syyllistynyt.

TAULUKKO 20. Rangaistukset henkilölle kaikkien syyksi luettujen rikosten määrän mukaan talousrikosjuttujen tuomioissa¹⁰.

Henkilölle syyksi luettujen rikosten määrä	Rangaistusten lukumäärä ja vankeuden keskipituus/keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä							
	Ehdoton vankeus	Ka	Ehdollinen vankeus	Ka	Päiväsakko ja vankeus	Päiväsakko	Ka	Jätetään rangaistukseen tuomitsematta
1	1	3,3	3	2,3	-	27	37	6
2	2	1,5	5	3,3	1	3	48	-
3	1	3	9	5,7	-	1	100	1
4–7	3	15	6	5,4	-	1	40	-
8–51	7	23,8	4	13,5	-	2	75	-

Taulukkoon 21 on kerätty tietoja rangaistuksista rikosten määrän mukaan muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa. Taulukko on samantapainen kuin taulukko 20. Yhdestä syyksi luetusta rikoksesta useimmat henkilöt oli tuomittu sakkoihin, ja yli neljästä syyksi luetusta rikoksesta vankeus oli yleisin rangaistus. Vankeuden keskipituus ja keskimääräinen päiväsakkojen määrä oli sitä suurempi mitä useammasta rikoksesta henkilö oli tuomittu.

¹⁰ Soluissa, joissa syyksi luettujen rikosten määrä on 4–7 ja 8–51 tarkoitetaan sitä, että henkilö on tehnyt yli neljä tai yli kahdeksan rikosta. Esimerkiksi kohta "8–51 syyksi luettua rikosta" ei pidä sisällään jokaista lukua näiden kahden luvun välillä, vaan ainoastaan ne rikosten lukumäärät, jotka esiintyvät aineistossa, eli 8, 9, 11, 12, 13, 15, 19, 20, 28, 43 ja 51 rikosta.

TAULUKKO 21. Rangaistukset henkilölle syyksi luettujen rikosten määrän mukaan muiden kuin talousrikosjuttujen tuomioissa¹¹.

Henkilölle syyksi luettujen rikosten määrä	Rangaistusten lukumäärä ja vankeuden keskipituus/keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä						
	Ehdoton vankeus	Ka	Ehdollinen vankeus	Ka	Päiväsakko	Ka	Jätetään rangaistukseen tuomitsematta
1	-	-	2	2	7	24	1
2	1	1	2	1,5	5	34	-
3	1	1	2	1,8	6	57	1
4	1	6	4	2,5	-	-	-
6–36	6	5,6	4	8,7	-	-	-

Taulukkoon 22 on kerätty tietoa rangaistuksista henkilölle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrän mukaan talousrikosjuttujen tuomioissa. Tuomioissa, joissa syyksi luettuja rekisterimerkintärikoksia oli vain yksi, oli päiväsakko yleisin rangaistus. Vankeusrangaistuksia oli tosin annettu lähes yhtä monta. Ehdottomien vankeusrangaistusten keskipituudessa oli huomattava ero yhden (ka 6,6 kk) ja useamman kuin yhden (ka 24 kk tai enemmän) syyksi luetun rekisterimerkintärikoksen välillä.

TAULUKKO 22. Rangaistukset henkilölle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrän mukaan talousrikosjuttujen tuomioissa¹².

Henkilölle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrä	Rangaistusten lukumäärä ja vankeuden keskipituus/keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä							
	Ehdoton vankeus	Ka	Ehdollinen vankeus	Ka	Päiväsakko ja vankeus	Päiväsakko	Ka	Jätetään rangaistukseen tuomitsematta
1	7	6,6	19	5,4	1	31	40	6
2	1	24	3	5,1	-	-	-	-
3	2	27	1	22	-	1	40	1
4–6	1	24	3	6,2	-	1	50	-
7–23	3	24,5	1	2	-	1	100	-

Taulukosta 23 nähdään, että yhdestä rekisterimerkintärikoksesta muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa sakkoja ja vankeutta oli tuomittu lähes yhtä monta kertaa. Sakkojen keskimäärä oli 33 päiväsakkoa ja vankeuden keskipituus noin neljä kuukautta.

¹¹ Katso solun 6–36 osalta alaviite 10.

¹² Katso solujen 4–6 ja 7–23 osalta alaviite 10.

TAULUKKO 23. Rangaistukset henkilölle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrän mukaan muiden kuin talousrikosjuttujen tuomioissa¹³.

Henkilölle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrä	Rangaistusten lukumäärä ja vankeuden keskipituus/keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä						Jätetään rangaistukseen tuomitsematta
	Ehdoton vankeus	Ka	Ehdollinen vankeus	Ka	Päiväsakko	Ka	
1	6	3,5	12	4,4	17	33	2
2	1	1	2	2,5	1	40	-
6–16	2	6	-	-	-	-	-

6.5 TEKOTAVAT JA RANGAISTUKSET

Lopuksi tarkastellaan vielä sitä, miten aineistossa esiintyvät rekisterimerkintärikoksen erilaiset tekotavat ovat yhteydessä rangaistuksiin. Tekotavat on esitelty luvussa 5.5. Tekotapoja ja rangaistuksia tarkastellaan ainoastaan talousrikosjuttujen tuomioiden osalta.

Taulukkoon 24 on kerätty tietoja rangaistuksista ja tekotavoista rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion päärikoksena. Taulukossa oleva tekotapa koskee siis nimenomaan päärikoksena olevaa rekisterimerkintärikosta eikä muita tuomiossa mahdollisesti mukana olleita rekisterimerkintärikoksia. Lisäksi tulee muistaa, että taulukon 24 tuomioissa on voinut olla mukana muita rikoksia rekisterimerkintärikoksen lisäksi, ja että nämä rikokset ja niiden tekotavat ovat myös vaikuttaneet rangaistukseen.

Taulukosta 24 nähdään, että päiväsakko oli yleisin rangaistus niissä talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa päärikoksena olleen rekisterimerkintärikoksen tekotapa oli yhtiön hallituksen jäseniä koskevan väärän tiedon lähettäminen kaupparekisteriin kyseisen henkilön tietäessä ja suostuttua tekoon. Tämän ryhmän tuomitut henkilöt olivat sekä bulvaaneja että heitä käyttäneitä henkilöitä. Tapauksissa, joissa henkilö ei ollut tiennyt, että hänen henkilötietojaan oli lähetetty kaupparekisteriin oikeudellisesti merkityksellisen virheen aiheuttamiseksi, olivat sakko ja vankeus yhtä yleisiä rangaistuksia. Osakepääomaan liittyvistä rekisterimerkintärikoksista oli tuomittu useimmin vankeutta.

¹³ Katso solun 6–16 osalta alaviite 10.

TAULUKKO 24. Rangaistukset henkilölle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten tekotavan¹⁴ mukaan talousrikosjuttujen tuomioissa, rekisterimerkintärikos tuomion päärikoksena.

Tekotapa	Rangaistusten lukumäärä ja vankeuden keskipituus/keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä							
	Ehdoton vankeus	Ka	Ehdollinen vankeus	Ka	Päiväsakko ja vankeus	Päiväsakko	Ka	Jätetään rangaistukseen tuomitsematta
Väärä henkilö, suostunut ja tietoinen	4	4,5	13	6,1	1	25	34	5
Väärä henkilö, ei suostunut eikä tietoinen	2	1,5	6	3,9	-	8	51	-
Keksitty henkilö	-	-	1	2	-	-	-	-
Osakepääomaan liittyvä	2	15	2	3	-	2	40	2

Taulukossa 25 on esitetty samat asiat kuin taulukossa 24, mutta rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion ainoana rikoksena. Tällöin päiväsakko oli yleisin rangaistus kaikkien tekojen kohdalla. Rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion ainoana rikoksena tekotavoista yleisin oli se, jossa henkilö oli suostunut siihen, että hänen henkilötietonsa toimitetaan kaupparekisteriin ja oli näin ollen tiennyt aiheuttavansa oikeudellisesti merkityksellisen virheen viranomaisen pitämään rekisteriin.

TAULUKKO 25. Rangaistukset henkilölle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten tekotavan mukaan talousrikosjuttujen tuomioissa, rekisterimerkintärikos tuomion ainoana rikoksena.

Tekotapa	Rangaistusten lukumäärä ja vankeuden keskipituus/keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä						
	Ehdoton vankeus	Ka	Ehdollinen vankeus	Ka	Päiväsakko	Ka	Jätetään rangaistukseen tuomitsematta
Väärä henkilö, suostunut ja tietoinen	1	3,3	1	1	23	37	4
Väärä henkilö, ei suostunut eikä tietoinen	-	-	-	-	3	23	-
Osakepääomaan liittyvä	-	-	2	3	2	40	2

¹⁴ Taulukossa olevat tekotavat on esitelty tarkemmin luvun 5.5 alussa.

7 YHTEENVETO

Tässä selvityksessä on tarkasteltu rekisterimerkintärikoksen seuraamuskäytäntöä Helsingin ja Espoon käräjäoikeuksissa vuosina 2003–2006 tuomittujen tapausten perusteella. Työssä on selvitetty mm. seuraavia asioita: rikosten ja tuomittujen henkilöiden määriä aineiston tuomioissa, tekotapoja, sitä, minkä rikosten yhteydessä rekisterimerkintärikos yleensä tehdään sekä sitä, millaisia rangaistuksia rekisterimerkintärikoksista on aineiston jutuissa tuomittu. Lisäksi raporttiin on kerätty tietoa koko maassa poliisin tietoon tulleiden rekisterimerkintärikosten määrästä ja ensimmäisessä oikeusasteessa annetuista tuomioista.

Selvityksen aineistossa suurimmassa osassa jutuista tuomitulle henkilölle oli syyksi luettu ainoastaan yksi rekisterimerkintärikos. Mikäli tuomitulle oli syyksi luettu muita kuin rekisterimerkintärikoksia, oli niiden määrä suurimmassa osassa juttuja kaksi. Seitsemäsäkympyntenessä prosentissa koko aineiston jutuista rekisterimerkintärikoksesta oli tuomittu ainoastaan yksi henkilö, mutta talousrikosjuttujen tuomioissa rekisterimerkintärikoksesta tuomittuja oli yleensä enemmän.

Tuomituista henkilöistä lähes 40 prosenttia oli tuomittu ainoastaan yhdestä rekisterimerkintärikoksesta, ja lopuille oli syyksi luettu useampia rekisterimerkintärikoksia tai jokin muu rikos tai rikoksia. Useimmiten muiden syyksi luettujen rikosten määrä oli yksi, kaksi tai kolme. Jutut, joissa tuomituille henkilöille olisi syyksi luettu useita kymmeniä rikoksia, olivat tässä aineistossa harvinaisia.

Rikosyhdistelmistä yleisin oli rekisterimerkintärikoksen ja kirjanpitorikoksen yhdistelmä. Muita rekisterimerkintärikoksen kanssa esiintyneitä rikosnimikkeitä talousrikosjutuissa olivat verorikkomus ja väärennys. Muissa kuin talousrikosjutuissa rekisterimerkintärikos liittyi usein väärennykseen tai perättömään lausumaan viranomaismenettelyssä.

Talousrikosjutuissa yleisin rekisterimerkintärikoksen tekotapa (lähes puolet rekisterimerkintärikoksista) oli sellainen, jossa kaupparekisteriin oli ilmoitettu vääriä tietoja koskien yhtiön hallituksen jäseniä tai varajäseniä tai muita yhtiön vastuullisia jäseniä siten, että henkilö, jonka tiedot oli annettu rekisteriin, tiesi asiasta ja oli antanut siihen suostumuksensa. Näissä tapauksissa yleensä sekä vääriä tietoja antanut henkilö, että henkilö, jonka tiedoista oli kyse, tuomittiin rekisterimerkintärikoksesta.

Toiseksi yleisin rekisterimerkintärikoksen tekotapa talousrikosjutuissa oli sellainen, jossa kaupparekisteriin oli lähetetty vääriä henkilötietoja kyseisen henkilön tätä tietämättä tai siihen lupaa antamatta. Tällöin rekisterimerkintärikos liittyi usein väärennykseen.

Vankeus- ja sakkorangaistukset jakaantuivat aineiston kaikissa tuomioissa tasan kahtia rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion päärikoksena. Talousrikosjuttujen tuomioissa sakko oli hieman vankeutta yleisempi rangaistus silloin, kun rekisterimerkintärikos oli tuomion päärikoksena. Muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa tilanne oli päinvastainen. Kaikissa tuomioissa, joissa rekisterimerkintärikos oli tuomion ainoa rikos, oli sakko selkeästi yleisin rangaistus. Näin oli myös talousrikosjuttujen tuomioiden kohdalla.

Päiväsakkojen keskimääräinen lukumäärä vaihteli aineistossa kymmenen ja sadan päiväsakon välillä. Yleensä päiväsakkoja oli annettu keskimäärin 40 kappaletta. Vankeuden keskipituus vaihteli aineiston tuomioissa yhdestä 22 kuukauteen ollen yleensä kolmen, neljän kuukauden luokkaa. Kaiken kaikkiaan vankeustuomioiden pituudet jäivät kauas kolmesta vuodesta, joka on maksimirangaistus rekisterimerkintärikoksesta.

Taulukoihin 26 ja 27 on koottu keskeisimmät luvussa 6 esitetyt tulokset, joita tätä selvitystä varten kerätyllä aineistolla saatiin rekisterimerkintärikoksen seuraamuskäytännöstä. Taulukossa 26 huomionarvoista on, että talousrikosjuttujen tuomioissa sakkojen osuus rangaistuksista oli suurempi kuin muiden juttujen tuomioissa rekisterimerkintärikoksen ol-

lessa tuomion päärikoksena. Toisin sanoen muissa kuin talousrikosjutuissa tuomittiin useammin vankeutta kuin talousrikosjutuissa. Taulukosta 26 nähdään myös, että talousrikosjutuissa vankeuden osuus rangaistuksista oli sitä suurempi mitä enemmän syyksi luettuja rikoksia oli.

Taulukosta 27 nähdään, että talousrikosjutuissa vankeuden keskipituus oli selkeästi pidempi kuin muissa jutuissa rekisterimerkintärikoksen ollessa tuomion päärikoksena. Alimmillaan vankeuden keskipituus (2 kk) oli muissa kuin talousrikosjuttujen tuomioissa silloin, kun rekisterimerkintärikos oli tuomion ainoa rikos. Pisimmillään vankeuden keskipituudet olivat talousrikosjuttujen tuomioissa, joissa syyksi luettuja rikoksia oli 8–51 (18,7 kk) ja talousrikos-tuomioissa, joissa syyksi luettuja rekisterimerkintärikoksia oli kolme (24,5 kk). Keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä oli alimmillaan 23 ja ylimmillään 100 päiväsakkoa.

TAULUKKO 26. Vankeuden ja sakkojen osuuksia rekisterimerkintärikoksesta tuomituissa rangaistuksissa.

Tilanne, jonka suhteen rangaistusta tarkastellaan (N)	Vankeuden osuus rangaistuksista, %	Päiväsakkojen osuus rangaistuksista, %
Rekisterimerkintärikos tuomion päärikoksena (104)	50	50
Rekisterimerkintärikos tuomion päärikoksena, talousrikosjutut (64)	47	53
Rekisterimerkintärikos tuomion päärikoksena, muut kuin talousrikosjutut (40)	55	45
Rekisterimerkintärikos tuomion ainoana rikoksena (41)	15	85
Rekisterimerkintärikos tuomion ainoana rikoksena, talousrikosjutut (31)	13	87
Rekisterimerkintärikos tuomion ainoana rikoksena, muut kuin talousrikosjutut (10)	20	80
1 syyksi luettu rikos, talousrikosjutut (31)	13	87
2 syyksi luettua rikosta, talousrikosjutut (11)	73	27
3 syyksi luettua rikosta, talousrikosjutut (11)	91	9
4–7 syyksi luettua rikosta, talousrikosjutut (10)	90	10
8–51 syyksi luettua rikosta, talousrikosjutut (13)	85	15
1 syyksi luettu rekisterimerkintärikos, talousrikosjutut (58)	47	53
2 syyksi luettua rekisterimerkintärikosta, talousrikosjutut (4)	100	-
3 syyksi luettua rekisterimerkintärikosta, talousrikosjutut (4)	75	25
4–6 syyksi luettua rekisterimerkintärikosta, talousrikosjutut (5)	80	20
7–23 syyksi luettua rekisterimerkintärikosta, talousrikosjutut (5)	80	20
Tekotapa 1 ¹⁵ , rekisterimerkintärikos päärikoksena (43)	42	58
Tekotapa 2, rekisterimerkintärikos päärikoksena (16)	50	50
Tekotapa 3, rekisterimerkintärikos päärikoksena (1)	100	-
Tekotapa 4, rekisterimerkintärikos päärikoksena (6)	67	33
Tekotapa 1, rekisterimerkintärikos ainoana rikoksena (25)	8	92
Tekotapa 2, rekisterimerkintärikos päärikoksena (3)	-	100
Tekotapa 4, rekisterimerkintärikos päärikoksena (4)	50	50

¹⁵ Katso tekotapojen kuvaukset luku 5.5.

TAULUKKO 27. Rekisterimerkintärikoksesta tuomittujen vankeus- ja sakkorangaistusten keskiarvoja.

Tilanne, jonka suhteen rangaistusta tarkastellaan (N)	Vankeuden keskipituus kuukausina	Keskimääräinen päiväsakkojen lukumäärä
Rekisterimerkintärikos tuomion päärikoksena (104)	4,8	41
Rekisterimerkintärikos tuomion päärikoksena, talousrikosjutut (64)	5,7	42
Rekisterimerkintärikos tuomion päärikoksena, muut kuin talousrikosjutut (40)	3,8	39
Rekisterimerkintärikos tuomion ainoana rikoksena (41)	2,8	36
Rekisterimerkintärikos tuomion ainoana rikoksena, talousrikosjutut (31)	2,8	37
Rekisterimerkintärikos tuomion ainoana rikoksena, muut kuin talousrikosjutut (10)	2	33
1 syyksi luettu rikos, talousrikosjutut (31)	2,8	37
2 syyksi luettua rikosta, talousrikosjutut (11)	2,4	48
3 syyksi luettua rikosta, talousrikosjutut (11)	4,4	100 ¹⁶
4–7 syyksi luettua rikosta, talousrikosjutut (10)	10,2	40
8–51 syyksi luettua rikosta, talousrikosjutut (13)	18,7	75
1 syyksi luettu rekisterimerkintärikos, talousrikosjutut (58)	6	40
2 syyksi luettua rekisterimerkintärikosta, talousrikosjutut (4)	14,6	-
3 syyksi luettua rekisterimerkintärikosta, talousrikosjutut (4)	24,5	50
4–6 syyksi luettua rekisterimerkintärikosta, talousrikosjutut (5)	15,1	50
7–23 syyksi luettua rekisterimerkintärikosta, talousrikosjutut (5)	13,3	100 ¹⁷
Tekotapa 1 ¹⁸ , rekisterimerkintärikos päärikoksena (43)	5,3	34
Tekotapa 2, rekisterimerkintärikos päärikoksena (16)	2,7	51
Tekotapa 3, rekisterimerkintärikos päärikoksena (1)	2	-
Tekotapa 4, rekisterimerkintärikos päärikoksena (6)	9	40
Tekotapa 1, rekisterimerkintärikos ainoana rikoksena (25)	2,2	37
Tekotapa 2, rekisterimerkintärikos päärikoksena (3)	-	23
Tekotapa 4, rekisterimerkintärikos päärikoksena (4)	3	40

¹⁶ Tapauksia aineistossa yksi.¹⁷ Tapauksia aineistossa yksi.¹⁸ Katso tekotapojen kuvaukset luku 5.5.

Tässä selvityksessä käytetyn aineiston perusteella voidaan todeta, että rekisterimerkintärikoksen rangaistuskäytännössä käytetään pääasiassa rangaistusasteikon alapäätä. Päiväsakko oli aineistossa vankeutta yleisempi rangaistus ja vankeuden keskipituus oli muutamia kuukausia. Kysymys siitä, pitäisikö rekisterimerkintärikoksesta säätää törkeä tekemuoto, onkin ollut esillä. Tämän selvityksen tulokset kuvaavat rangaistuskäytännön nykyistä tilannetta Helsingissä ja Espoossa, ja voivat toimia päätöksenteon pohjana törkeän tekemuodon tarvetta pohdittaessa.

Se, mitä vaikutuksia törkeän tekemuodon säätämisellä on rangaistuskäytäntöön, on kokonaan oma tutkimuskysymyksensä. Vastauksia kysymykseen voisi lähteä hakemaan tarkastelemalla esimerkiksi sitä, miten törkeän kirjanpitorikoksen (säädetty vuonna 2003) tai törkeän velallisen epärehellisyys (säädetty vuonna 1994) säätäminen vaikutti kyseisten rikosten seuraamuskäytäntöön. Tällöin tulisi vertailla sitä, minkälaisia tekotapoja tuomittiin tavallisina ennen uudistusta ja tavallisina ja törkeinä uudistuksen jälkeen sekä verrata käytettyjä rangaistusasteikkoja ennen ja jälkeen uudistuksen. Rekisterimerkintärikoksen törkeää tekemuotoa pohdittaessa tulisi tarkastella myös niitä tekotapoja, jotka eivät liity talousrikollisuuteen. Tällaisia ovat esimerkiksi turvapaikan ja oleskeluluvan hakemiseen liittyvät rekisterimerkintärikokset. Kyseisiä tekotapoja tulisi verrata esimerkiksi tässä raportissa esitettyihin talousrikosjutuissa esiintyviin rekisterimerkintärikoksen tekotapoihin, ja pohtia teon törkeyttä myös tästä näkökulmasta.

Tätä raporttia varten tehtiin kuitenkin pieni rangaistuskäytännön vertailu rekisterimerkintärikoksen ja muiden rikoslakirikosten välillä, joista maksimirangaistus on sama kuin rekisterimerkintärikoksesta. Lisäksi vertailuun otettiin mukaan kirjanpitorikos ja velallisen epärehellisyys. Vertailu löytyy liitteestä 2. Liitteen taulukosta nähdään, että sekä vankeuden että sakkojen keskirangaistukset olivat lähes kaikista saman rangaistusasteikon rikoksista kovempia kuin rekisterimerkintärikoksesta. Liitteen kuviosta puolestaan nähdään, että esimerkiksi velallisen epärehellisyys kohdalla, josta maksimirangaistus on alempi kuin rekisterimerkintärikoksesta, oli vankeuden osuus sakkoja suurempi, toisin kuin rekisterimerkintärikoksesta.

KIRJALLISUUS

Frände, Dan: Yleinen rikosoikeus. Helsinki: Edita, 2005.

HE 66/1988. Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.

HE 6/1997. Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.

Kangasniemi, Eeva: Rakkaudella yli rajojen? - Lumeavioliitot. Oikeustieteen pro gradu -tutkielma. Edilex asiantuntijakirjoitukset, 2002. <http://www.edilex.fi/lakikirjasto/281.pdf>. Viitattu 24.1.2007

Lappi-Seppälä, Tapio: Rangaistuskäytäntö rikoslajeittain. Teoksessa: Rikollisuustilanne 2003. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 209, 304–318, 2004.

Lappi-Seppälä, Tapio: Konkurrenssi. Teoksessa Heinonen ym.: Rikosoikeus. Helsinki: WSOY, 407–432, 2002.

Majanen, Martti: RL 16: Rikokset viranomaisia vastaan. Teoksessa Heinonen ym.: Rikosoikeus. Helsinki: WSOY, 625–642, 2002.

Nuutila, Ari-Matti: Laadukas rangaistuksen mittaaminen – erityisesti huumausaine-, väkivalta- ja talousrikoksissa. Helsingin hovioikeuden tuomaripäivä 26.9.2003.

Ohtonen, Sonja: Asumisen tukien väärinkäyttö rikosvastuun toteutumisen näkökulmasta. Oikeustieteen pro gradu -tutkielma. Edilex asiantuntijakirjoitukset, 2005. <http://www.edilex.fi/lakikirjasto/2472.pdf>. Viitattu 24.1.2007

Poliisin tulostietojärjestelmä. Viitattu tammikuu 2007.

Siltamäki, Ismo: Intellektuaalisesta väärennyksestä rekisterimerkintärikokseen. Oikeustieteen kandidaatin tutkielma, rikos- ja prosessioikeuden laitos sekä oikeuden yleistieteiden laitos, Helsingin yliopisto, 2001.

Tilastokeskus, oikeustilastot.

LIITTEET

LIITE 1 Muuttujalista

1. Tuomitun numero
2. Jutun numero
3. Tuomitun sukupuoli
4. Syyksi luettu rikos 1
5. Avunanto/yritys, syyksi luettu rikos 1
6. Osatekojen määrä, syyksi luettu rikos 1
7. Kuinka moni tuomittu samasta rikoksesta, syyksi luettu rikos 1 (koodattu vain, jos kyseessä rekisterimerkintärikos)
8. Rikoksen aikaisin tekovuosi, syyksi luettu rikos 1 (koodattu vain, jos kyseessä rekisterimerkintärikos)
9. Tekotapa, syyksi luettu rikos 1 (koodattu vain, jos kyseessä rekisterimerkintärikos)

Kohtien 4–9 tiedot koodattu niin monta kertaa, kuin tuomitulla oli syyksi luettuja rikoksia.

10. Rekisteri, johon väärä tieto on annettu
11. Rangaistuksen laatu
12. Päiväsakkojen lukumäärä
13. Päiväsakkojen euromäärä
14. Ehdollisen vankeuden pituus
15. Ehdottoman vankeuden pituus
16. Rangaistuksen kohtuullistaminen
17. Kohtuullistamisen peruste
18. Liiketoimintakielto
19. Liiketoimintakiellon pituus
20. Käräjäoikeus, jossa tuomio annettu
21. Rikostyyppi (talousrikos, ei talousrikos)
22. Tuomittujen määrä jutussa
23. Rekisterimerkintärikoksista tuomittujen määrä jutussa
24. Muista kuin rekisterimerkintärikoksista tuomittujen määrä jutussa
25. Henkilölle syyksi luettujen rekisterimerkintärikosten määrä (ei osateot)
26. Henkilölle syyksi luettujen muiden rikosten määrä
27. Muiden kuin rekisterimerkintärikosten määrä jutussa

LIITE 2 Rangaistusten vertailua

Alla olevassa taulukossa on vertailtu rekisterimerkintärikoksen keskirangaistuksia niiden rikoslakirikosten keskirangaistuksiin, joista maksimirangaistus on sama kuin rekisterimerkintärikoksesta. Lisäksi vertailuun on otettu mukaan muutama talousrikosnimike, joista maksimirangaistus on lievempi tai kovempi kuin rekisterimerkintärikoksesta. Rikoksen maksimivankeusrangaistus vuosina on merkitty sulkeisiin rikosnimikkeen perään. Lähde: Tilastokeskus.

Rikosnimike, tuomion päärikkos	Vuosi	Vankeus, keskiarvo kuukausina	Päiväsakkojen määrä, keskiarvo
Rekisterimerkintärikos (3 v.)	2003	4,3	42
	2005	4,8	38
Perätön lausuma tuomioistuimessa (3 v.)	2003	5,6	-
	2005	5,2	30
Pakottaminen sukupuoliyhteyteen (3 v.)	2003	7,5	-
	2005	11,4	70
Pakottaminen seksuaaliseen tekoon (3 v.)	2003	5,4	63
	2005	6,9	39
Paritus (3 v.)	2003	6,1	63
	2005	5,2	45
Törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus (3 v.)	2003	6	-
	2005	5,2	60
Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen (3 v.)	2003	6,6	44
	2005	6,3	53
Kirjanpitorikos (2 v.)	2003	4	49
	2005	3,8	45
Törkeä kirjanpitorikos (4 v.)	2005	13,7	-
Velallisen epärehellisyys (2 v.)	2003	4,3	63
	2005	4,2	53
Törkeä velallisen epärehellisyys (4 v.)	2003	9,6	-
	2005	9,2	55

Alla olevassa kuviossa on vertailtu sakko- ja vankeusrangaistusten osuuksia rekisterimerkintärikoksissa ja joissakin muissa talousrikoksissa vuosina 2003 ja 2006. Rangaistusten kokonaismäärä on merkitty rikosnimikkeen perään sulkeisiin. Lähde: Tilastokeskus.

Sakko- ja vankeusrangaistusten osuudet eräissä talousrikoksissa

